

»Začíná se rok nový a budou státi všelící dnové jeho —« pod nebeským znamením Dobropána, Merkura, jenž je »bohem obchodníků«. Snad že letos tedy o značný krok kupředu se pošine také obchodnictví české, stránka to národního našeho života, která dosud jevila se téměř nehybnou. Obchodu v Čechách je dost, českého obchodu málo.

A přece je tak důležité, aby i po té stránce život v Čechách nabýval co možná národního rázu. V obchodu klíčila prvně vzdělanost lidská, obchodem poznávali se národové vespolek, a dodnes národové nejvzdělanější vynikají také velkolepým obchodem svým i nabývají jím společenské hodnoty a politické váhy.

Bylo právě příznakem našeho teprv nenáhlého probouzení se, že se podobalo, jako by českého obchodu *vůbec* ani nebylo. Vždyť posud tuhý jest zápas o význačnost českou v životě kupeckém! Tím nápadnějším a řekněme ihned vzácnějším zjevem musil za posledních desítiletí u nás ovšem teda býti muž, jenž jsa pravým representantem obchodu velkého, na značném intelektu i rovněž značných pomůckách hmotných se zakládajícího, byl přitom zároveň stejně výdatným representantem snah našich národních. Takovým mužem byl, jak známo, *Alois Oliva*. A dodnes je Oliva pevným sloupem veřejného českého života, rovněž ale pevným sloupem pražských kruhů obchodních.

Alois Oliva narodil se 11. července 1822 na Horách Kutných. Byl vychován nejprve v rodišti svém, později pak v Drážďanech. Věnovav se nato obchodu, dosáhl brzy všeobecného uznání v kruzích nejširších, a když tím byla na osobu jeho upoutána pozornost také kruhů politických a ukládány mu všelíké hodnosti a úřady, přesvědčili jsme se záhy, že jsme získali pracovníka co nejsvědomitějšího, jenž nepřijímal nikdy

úřadův, aby jim pak nevěnoval také všemožné péče.

Roku 1863 zvolen Oliva po prvé do obecního zastupitelstva pražského, a stav se členem městské rady, je od té doby věru neunavně činným pro blaho obce pražské. Velkých zásluh dobyt sobě o plynárnu městskou, rovněž velkých co školský dohlížitel atd. Mnoho práce věnoval Průmyslové jednotě jakožto ředitel, spolku Merkur jakožto starosta, různým bankám a průmyslovým závodům jakožto hlava či pravice jejich, a dodáme-li, že Oliva, zvolen r. 1865 po prvé do zemského sněmu, také v pracích sněmovních pilně a šťastně se zúčastnil, nakreslili jsme okruh občanské činnosti, jaká jest zajisté vzácna.

Máme také ještě mluvit o Olivovi co o humanistovi, dobrodinci pražské chudiny, školské mládeže atd.? V tom směru zná jméno jeho u nás každé dítě a zná je nejen Praha, nýbrž celá česká země.

ANTONÍN CHITTUSSI

Řekněme raději ihned, že píšíce o Antonínu Chittussim, píšeme o svém miláčkovi. Chittussi stal se nám osobou sympatickou hned na počátku nahodilých osobních s ním styků a vlastnost ta během let ještě se upevnila: je nám sympatickým co muž, co vlastenec i co umělec, a to neklamnou přímostí své povahy, hloubkou svého citu i vzletem snahy své.

Poznali jsme ho v době dosti divoké, neusedlé, kdy společenský život náš český neměl ještě nynější své mdloby a byl pln varu a hybu. Tenkráté také mládež ohnivě se účastnila v ruchu politickém, mládež všech vyšších škol, i tedy také výtvarné akademie pražské. Pověstný Woltmann byl akademiky české právě popudil urážlivými přednáškami svými, a Chittussi byl

z těch, kteří nevoli své proti němu dali výraz co nejupřímnější. Arci měl z toho »následky«, jenže — místo neblahých *blahé*. Vystoupil z akademie, na níž by se byl beztoho nijak nezdokonalil, a provedl sám se sebou duševní metamorfosu, která již o sobě musí mu u každého pozorovatele získati úcty.

Bylť ovšem už dříve také podstoupil boj duševní, pro rozvoj jeho důležitý a rozhodný. Určen pro praktické inženýrství a věnován studiím technickým, byl se totiž pojednou rozhodnul, že chce býti malířem, a úmyslu tomu vyhověl také vstoupením tedy na akademii, kde věnoval se kresbě figurální. Vystoupiv nyní z akademie vzdal se pojednou také malby figurální a obrátil se s celou duší ku krajinářství, pro něž cítil nadání největší.

Neměl učitelů, učil se jen od přírody a bral si rady na výtvorech velikých mistrů. Ovšem — obtížná cesta, divoká jízda za slávou! Na prvních obrazech Chittussiho byl rozpor mezi vůlí a uměním zajisté velmi znatelný; ale »lví spár« mohls už i na pokusech nejprvnějších pozorovat dobře. Tak, jak Chittussi dovedl porozumět řekli bychom duševní stránce každé krajiny, dovedou jen malíři nejpopovanější. Pamatujeme se dobře na některé z nejprvnějších jeho skic — byly to pravé, výrazu plné portréty krajin českých, věrněji sobě ani nepřejeme mít charakterisovánu krajinu českou!

Cítě dobře obtíže, jichž by v Praze nezmohl, rozhodl se Chittussi a odebral se do metropole moderního umění výtvarného, do Paříže. A Paříž vykonala na něm a dílech jeho tentýž zázrak, jaký na Brožíkovi, Hynaisovi a jiných, kteří s talentem přinesli si tam nezlomnou také vůli. Dnes už je Chittussi malířem, krajinářem výborným. Dnes už je kresba i barva poslušna ruky jeho a výtečně pojatá myšlenka nalezá pravý svůj tvar a plně zdobí se příslušným světlem svým.

Není to z pouhé sympatie k Chittussimu, pravíme-li, že dnes výborný stane se záhy umělcem výtečným, všu-

de a všude uznaným, nýbrž je to matematicky nutný výsledek značného talentu i poctivé, nadšené snahy. Každé nové dílo Chittussiho je toho postupným dokladem.

DIMITRIJ ALEXANDROVIČ SLAVJANSKIJ

Jsme bohatší o poetický dojem, o jasnou myšlenku. Ještě nám zvučí ty ruské zpěvy v naší duši silou plnou — zvuk ten se časem v paměti zeslabí, vzpomínka však zůstane provždy stejně jasná a lahodná, stejně půvabná.

»Dokud jest národ mlád, dokud je svůj, rodí se mu píseň.« Slyšeli jsme tedy staré, prastaré písně ruské, povstale v době, kdy ruský národ byl zcela mlád, zcela svůj, a podobalo se nám, jako bychom slouchali kouzelným zvukům z pradávnej minulosti vlastní. Nyní teprve porozuměli jsme také nevýslovnému kouzlu, jaké na nás působilo z oper Glinkových, vyrostlých podobně asi z národního ruského zpěvu, jako vyrostly Smetanovy české operní skladby ze zpěvu našeho lidu. A nyní snad sobě dovedeme vážiti také zas více té písně naší vlastní, nedotknuté cizím dechem, a dovedeme líp oceňovat pak i vlastní skladby umělé, pokudže nejsou na scestí svedeny cizinou. *Národní ráz* prosté písně ruské vítězil silou neodolatelnou na jevišti našem i na jevištích cizích; *národní ráz* jedině pomáhá a pomůže k triumfu také české hudbě. »Ve své písni má národ své království!« —

Byla to odvážná a přece velmi blízká myšlenka, vzíti prosté, umělecky třeba nevzdělané muže, ženy a děti ruské a nechat je po největších, umělecky až zchoulostivělých městech evropských zpívat *prostonárodní* ruské písně. My jich ovšem neznali, neměli jsme tušení o síle jejich; ale znal je tedy Slavjanskij a věděl, čeho

se od nich nadíti může. Jako z prostých sedláků oberammergauských stávají se stálým cvikem výteční herci, tak se stal i vedením Slavjanského ze sboru prostých sedláků ruských sbor zpěváků výtečných. Zpívají *svoje* písně a Slavjanskij dovedl je tak poučit o tom »*svojím*«, že zpívají teď *celou duší svou*. Nikdo by si byl nepomyslel, že podobný sbor s podobným programem může se odvážit na pouť světovou, a ejhle: Slavjanskij slaví všude triumfy pravé! Mimo svůj program ovšem nedosahuje účinků podobných, ale je právě chybou, sáhne-li *vůbec* mimo něj.

Slavjanskij připravoval po léta podnik svůj, s pílí obrovskou a velkými oběťmi na penězích. Již před 20 lety měl podnik podobný na mysli, ale nedařilo se mu tenkrát jak pro poměry politické, tak i umělecké. Nyní tedy vyrazil do světa, »aby cizinu přiváděl k poznání ducha slovanského, u Slovanů pak aby jej budil«. Šťastnou — šťastnou cestu!

JAN L. MAŠEK

To dopadla těžká rána na ramena česká!

Ne snad že bychom my Čechové dovedli si vskutku dle plné zásluhy vážit vynikajících členů učitelského stavu svého. Že by měl u nás osvědčený učitel tutéž politickou a společenskou váhu, jakou má ve Švédsku, v Holandsku a j. Nebo že bychom byli pokročili jako Němci, kteří po slavných bitvách válek posledních jakoby obrovským národním sborem velebili co hlavní páku »pokročilé ve všech směrech vzdělanosti své«, co vlastního tedy původce velké té slávy jenom své »kantory«, své učitele národní. Nýbrž proto těžká, *každému* citelná rána, že Jan L. Mašek učitelskou činností svou proslul právě tak, že *musilo* o něm vědět každé dítě na-

še, že kdo znal jenom dvě tři jmena mužů, kteří u nás vynikli zásluhami o školu, znal najisto jmeno Maškovo, a konečně že jmeno to bylo co nejúžeji spojeno s největším toho času naším podnikem národním, s naší Ústřední maticí školskou, jejíž zdar, jejíž rozkvět, jejíž pokrok přirostl nám k srdci.

Vzácný muž! S první a plnou mladickou náklonností byl přilnul ku školství a ta náklonnost zůstala si stejná do okamžiků nejposlednějších! Mluví-li se o zvláštním povolání, o »určení« toho onoho člověka pro jistý stav, — Mašek byl zajisté *povolán být učitelem*. Narozen dne 28. února 1828 v Pohorovicích (ve Vodňansku), ztratil záhy rodiče, a rozhoduje pak již sám nad příštím svým osudem, zvolil učitelství beze všeho rozmýšlení. Svízele chudého studenta na učitelském běhu v Písku, hladové dny pak mladého podučitele na různých školách vesnických jako by jen byly rozmnožovaly oheň mladistvý, a r. 1847 nalezáme Maška již v Praze, kde oddává se studiím na škole varhanické, na učitelském ústavě Budči, na technice atd. Mašek byl idealista a chtěl obsáhnout nejen veškeru vzdělanost učiteli *nutnou*, nýbrž i všechnu jemu alespoň prospěšnou.

Mašek hleděl sobě, lze říci, *ve všech směrech obzoru vždy nejširšího*. Sám jsa výborným učitelem, hleděl se vzornou svědomitostí ku vychovávání dorostu českého učitelství. Jsa výborný praktik, působil vynikavě i co theoretik, napsal celou řadu dobrých pedagogických knih, redigoval téměř po třicet let důležité časopisy pedagogické atd. Jsa důkladným znalcem školství domácího, uvědomil se jak knihovými studii, tak pilnými cestami též o veškerých pokrocích ciziny. Ale on v cizotě netonul, on věděl, co z ní a v ní je pro nás nejdůležitější, — »on jediný z českých učitelů byl význačným podporovatelem učitelské *vzájemnosti slovanské*«.

Podobných jemu pracovníků máme málo — velmi málo!

Basista, ačkoliv je bas — basis — »vší hudby základem«, má u opery vůči obecenstvu postavení přece jen dosti těžké. Ne snad kvůli známému kulturnímu pravidlu, dle něhož při pokračující vzdělanosti lidské obojí pohlaví naše také na př. hlasově vždy víc a více od sebe se odlišuje, takže máme dnes tenorů a altů pořád míň a míň, zato ale basů a sopránů až »nadbytek«, — ach pro to kulturní pravidlo zajisté ne, neboť vzdor němu bude *dobrych* basů vždy *zrovna* tak málo jako jakýchkoli *dobrych* hlasů jiných! Nýbrž že bas svou podstatou nezamlouvá se tak rychle velkému obecenstvu jako na př. tenor. Není přístupen tak sentimentálnosti a lyričnosti. Neodpovídá časové chuti naší svou náruživou výškou a svými závratnými výkřiky. A nevždy také mluví pro něho napřed už sympatická úloha. Basista musí o přízeň obecenstva těžce zápasiti a viděli jsme při svém českém divadle pražském, že za pětadvaceti-leté doby vlastně posud jen tři basisté získali sobě přízně našeho obecenstva zcela, a sice Paleček, Čech a Hynek.

František Hynek narodil se v Praze r. 1842.

Nemýlíme-li se, byl žákem operní školy Čabounovy; jeho první engagement bylo pak u dvorní opery ve Stuttgartě, kamž povolán přispěním slavného našeho pěvce Píška; již po roce nato (r. 1862) odešel k českému divadlu v Praze. Později zas byl angažován ve Lvově, v Kolíně nad Rýnem, v Brémách, v Curychu, Lipsku a Štyrském Hradci, odkudž r. 1881 získán opět do Prahy, kdež působí teď nejen co oblíbený první basista, nýbrž i jako obratný režisér, a je vůbec zde pevným sloupem opery naší. Jeho repertoár je co nejobširnější a obsahuje největší úlohy basové, jak seriousní, tak buffové, jež Hynek provádí se stejnou výborností. A co režisér osvědčil se rovněž už i na operách nejtěžších (Lohengrin, Don Juan, Carmen, Prodaná nevěsta a j.).

Václav Hodek zemřel a po několik dní byla o něm řeč ve všech našich časopisech, vzdor tomu, že do téže doby padly události váhy světové. Věnovány mu feuilletony, notice, ba i celé obšírné články. Kdo ale byl Hodek? Byl politickým mučovníkem z kruhu »osmačtyřicátníkův«. Byl pevnou povahou politickou. Byl zrcadelným poctivcem. Byl vlastencem idealistou. Zdá se tedy, že mužův uvedených druhů máme u nás málo, soudíme-li dle pohrobních vzpomínek, věnovaných Hodkovi, o němž po 30 let věděl a zvěděl po Čechách asi jen málokdo!

Životní činnost a životní význam Hodkův dá se vskutku shrnouti na velmi málo let, vlastně jen na roky 1848 a 1849; ostatek byl už pouhou životní dumou po stránce ideální, pouhou prací nádenní po stránce praktické. Václav Hodek narodil se ve vsi Železné u Berouna (otec jeho byl tam učitelem) a studoval v Praze. Dvacetiletý muž otevřené hlavy, otevřeného srdce byl zde tedy zasáhnut památným duševním »rejem březnovým« a tím byl ovšem osud jeho také již rozhodnut. Hodek bojoval na barikádách. Byl stíhán a musil po venkově skrývat se a chránit se prostou čeledínskou prací. Odebral se do Uher, aby v slovenské legii bojoval proti Maďarům. Přišed zpátky věnoval se dále životu politickému, účastnil se i nejtajnějších proudů jeho, byl proto odsouzen k smrti, z milosti však dán do pevnostní vazby na 16 let, pak amnestován po vazbě asi pětileté — a tím jsme tedy už hotovi, splasklyť tím už dříve vysoko bijící vlny života Hodkova — ostatek byla дума a práce.

Hodek, pokusiv se o mnohé a setkav se s neúspěchem všude, stal se po svém návratu z pevnosti tiskařským korektorem, a tím zůstal již až do konce svého života. Zvláštní člověk! Nastaly nám doby nového politického

boje: Hodek byl pro ně schopnějším a zralejším nad jiné, ale on zůstal klidně při svém korektorském stole. Nastal nám čas, kdy konečně opět se založiti a ku květu přivésti mohla žurnalistika česká, byla i nouze o dobré síly žurnalistické: Hodek byl silou obratnou, ale veškeru svou činnost pro mladé časopisy obmezil on zase jen na korektorský svůj stolek. Snad že ředitelům naší politiky ani nenapadlo, aby se poohlédli po »osmačtyřicátníku« Hodkovi, snad se také podnikatelům novin ani nechtělo připravit se o dobrého korektora zámenou za dobrého spolupracovníka; tolik je jisto, že Hodek sám nenabízel se ani jedném ani druhým. Byl prý skromný, ale skromnost jeho byla zajisté druhu vyššího: on necenil sebe snad níže nežli tak mnohé, kteří kolem něho bujeli v slávě; on však také se nepřeceňoval, on předně nechtěl rozmnožovati řadu pracovníků prostředních. — »S politikou mně to nejde, to jsem viděl, a na literaturu již nejsem dosti mlád.« — Nikdo však nesmí říci, že Hodek při všední své práci sám také zevšedněl. Když byla na př. slavnost základů Národního divadla, byl Hodek tak rozradován, že rozdal vše, co měl, až do poslední nitě! Je to snad cit člověka zeslablého? Schopen zaujmout místo vznešené spokojil se Hodek s místem velice skromným; zaměstnán prací všední zachoval sobě jasnou duši pro dojmy nejvznešenější.

»Velké dítě!« — »Osoba jakoby z politického románu!« — Dej nám pánbůh, aby tak mnohý u nás na velkého muže si hrající byl podobným »dítětem«, i aby skutečný náš život vykazoval *hodně mnoho* podobných »figur románových«!

Dr Karel Mattuš stal se osobností pro nás Čechy vůbec již zajímavou, ano i důležitou. Kdekoli se jedná o nějaké vlnobití politické, o činnost naši parlamentární, jméno jeho náleží k nejznámějším. V zemském sněmě českém, na říšské radě vídeňské, v delegacích rakouských, všude tu stojí v první řadě českých sil, a bývají mu svěřeny velké práce, k nimž potřebí průpravy namáhavé. Ve veřejném životě českém jest on činným sice už víc než 20 let, ale jméno jeho vzrostlo teprv za šestiletí poslední — rosteť Mattuš skutečně se svými úkoly a musil sobě platnosti dobývati po vojensku: »od piky«. Alespoň zajisté zná dle toho, kam až síly jeho stačí, a my můžeme se těšiti důkazům, že sahají daleko.

Mattuš narozen 21. května 1836 v Mnichově Hradišti. Roku 1861 povýšen na doktora práv a konal obvyklou přitom disputaci tenkrát ve všech větách jen jazykem českým — první a hned také zas poslední doktor, jemuž se to dovolilo. R. 1863 nastoupil v Mladé Boleslavi praxi advokátní, hned však o rok později zase ji opustil a věnoval se od té doby už jen záležitostem veřejným. Rozumí se samo sebou, že veškeré příjmenosti, s takým zaměstnáním u nás dříve spojené, staly se i jeho údělem. Byl několikrát ve vyšetřování, různě týrán a stíhán atd.

Na počátku zastával jen místo tajemníka při městské obci mladoboleslavské. Roku 1870 stal se pak tamtéž obecním starostou a byl od té doby občanstvem na hodnost tu povýšen neméně než *pětkrát*.

Roku 1866 zvolen Mattuš do sněmu a volba ta opakovala se také už vícekrát. V okresním zastupitelství mladoboleslavském je činným od roku 1865, v okresní školní radě taktéž už asi desetiletí celé. Od roku 1879 zastupuje pak města pojizerní a polabská na říšské radě.

V českém sněmě jest Mattuš členem budžetní komise a od r. 1883 generálním zpravodajem o rozpočtu. Rovněž jest Mattuš v říšské radě členem budžetního a branného výboru. Na říšské radě je činnost jeho široka. Podal tam a hájil návrh na zřízení samostatných živnostenských komor, mluvil při budžetních debatách, byl zpravodajem novely branného zákona, zákona o obraně zemské atd. Pro rozpočet na rok 1885 a 1886 byl tam zpravodajem zase generálním.

Roku 1883 byl Mattuš členem delegace ve Vídni, 1884 v Budapešti a 1885 opět ve Vídni. V prvních obou měl referát o Bosně a Hercegovině, v poslední pak o řádných výdajích na vojsko a jest známo, že hájil tu ve výboru budžetním spojení Východní Rumelie s Bulharskem atd.

Mattuš je znám také co důmyslný spisovatel politický. Zvláště jsou známi dva spisové jeho: Historické právo a národnost co základové státního zřízení říše rakouské a Několik myšlenek o českém státu.

BARON LUDVÍK GRAEVE

Jsme my to Slované divný lid! V době, kdy veškerí národové do popředí, ba na místo nejprvnější kladou myšlenku svou národní, kdy příbuznost kmenová slaví v dějinách lidských konečně triumf svůj přirozený, my kmenové slovanští o sebe vzájemně se skoro ani nestaráme! Jen tu onde některý, duchem a srdcem zvláště vynikající jednotlivec dokazuje, že *pochopil* velkou tu myšlenku slovanskou, — ovšem pak vyniká muž takový tím více, a doufejme, že ti dosud porůzní pionéři slovanští přece konečně toho způsobí, že svět náš slovanský vyvstane ze svého ztrnutí a uvědomělost že rozšíří se po *všech* krajích našich.

Jedním z těchto *dnes* již plně uvědomělých Slovanů je Polák baron Ludvík Graeve. Stačí vysloviti jméno jeho, aby v českém čtenářstvu zachvěla se struna sympatická. Baron Graeve je nejmladší z členův německého parlamentu, v němž, jak známo, dne 28. ledna b. r. ujal se slova na podporu návrhu Junggreenova »na zavedení rovnoprávnosti jazykové«; u příležitosti té pak promluvil také o nás Češích způsobem, jenž svědčil stejně jak o živém citu pro spravedlnost, tak o dobré znalosti politických poměrův našich, a v Čechách vzbudil tím arci ohlas co nejživější. Doufáme, že mladému politikovi tomu kyne budoucnost krásná, neboť náhledy jeho patrně vyzárají na základě studií opravdových a jeho činnost mimoparlamentární nese se vesměs jen k cílům praktickým.

Baron Ludvík Graeve narodil se roku 1857. Studovav v Krakově a v Halle, skončil 1881 studia ve Vratislavi, načež vstoupil do služby státní. Konal pilné cesty zkumné po Slezsku, další pak po Čechách, Rusku, Polsku, Chorvatsku, Bosně, Hercegovině, Dalmacii, Černé Hoře a j. Po smrti otcově ujal se správy zděděných statků a oddal se činnosti politické.

Praktické heslo našeho Sladkovského Spolčujme se! zdá se býti také předním heslem Graevovým. Hned na gymnasiu založil on spolek studentský, jehož účelem byla *práce proti germanisaci*. Později pak, patře na rozmanitá bezpráví úřadů vyšších i nižších, jmenovitě vůči rolníkům, navrhl v brožuře Prostředky k ochraně národnosti naší cestou právní, aby založen byl *Spolek právní ochrany*, jenž by zdarma obstarával právní záležitosti osob útiskem dotknutých; stalo se vskutku také po návrhu jeho a spolek těší se dnes již velkému počtu členů.

Když pak začala pruská vláda vypovídati nyní Poláky, stanul Graeve ihned mezi těmi, kteří nešťastníkům přispěli pomocí; v Poznani zřízen Komitét pro podporu vyhnanců a za předsedu zvolen Graeve, jenž úřad svůj čestný zastává ovšem horlivě.

»Za naši i vaši volnost!« bylo heslo polských bojovníků již r. 1830. Heslo to vyznívalo hlasně také z řeči Graevovy — kéž rozlehne se konečně všude, kde jedná se o blaho různých národů!

FRANTIŠEK JAN ZOUBEK

»Každý, kdož ho pozná, oblíbí si jej,« — praví o Zoubkovi biograf v Slovníku naučném, a není věru lze nalézt trefnějších slov. »Pravá česká povaha« můžeme říci se sebevědomou pýchou; ale musíme ihned k tomu dodati: jaká by u každého Čecha alespoň *měla* být. V Zoubkově povaze je učiněná dobrota, a ta z něho tedy zase učinila zaníceného přítele mládeže, výtečného učitele a vzácného humanistu vůbec, jenž sobě ovšem musil získat srdcí všude, kdekoli vykázána mu působnost; avšak dobrota ta není snad měkkostí: jakmile jedná se kde o prospěchy české, mění se dobrota šetřivá náhle v neústupnost naprostou, jaká rodí se z křišťálového jen přesvědčení. Zoubek je dále vzácný a šťastný humorista jak ve společnosti, tak v písmě, a ten humor rodí se arci opět z dotčené měkké i svěží mysli jeho; avšak snahy jeho nerozbíhají se v hravých titěrnostech, nýbrž nesou se k jedinému, opravdovému, lze říci že velkému cíli. Jenom občasná churavost, hlavně pak slabost namáhaného zraku pozdržuje kroky; doufáme však, že Zoubek cíle svého dosáhne najisto cele.

Význam Zoubkův je po národě znám — jakmile jmeno jeho se vysloví, ví každý, že tu jedná se o bojovníka za duševní slávu českou, o spisovatele, jenž sobě učinil předním úkolem, aby u vědomí národu přivedl plný význam velkého Komenského — »učitele učitelův«, nesmrtelného zakladatele veškerého školství novodobého lidstva. Zoubek »rozvázal Komenskému opět ústa«,

jakž Amerling krásně řekl. Na památku 200letého úmrtí vydal Zoubek Komenského životopis — dílo to důležitosti dosud nezměřené. Po více než po dvacet let pak působí už Zoubek literárně k tomu, aby idey Komenského vešly u nás v známost všeobecnou. A cílem Zoubkova života jest: vydati Komenského spisy *veškeré* po česku, také ty, které latinou psány i vzdělavcům našim byly dosud »zavřenou knihou«.

František Jan Zoubek narodil se 6. prosince r. 1832 v Kostelci nad Orlicí. Universitu studoval v Praze a věnoval se tu hlavně studiím pramenův dějin českých, jakož se zabýval také pilně filosofií a filologií klasic-kou i slovanskou. Učitelem byl nejprve v České Lípě, pak na české reálce v Praze, až mu roku 1867 svěřeno řízení hlavní a průmyslové školy a ustavení sboru učitelského na Smíchově. Školy smíchovské jsou dle nejkompetentnějších úsudků od té doby vzorny.

Jakmile přibyl z České Lípy do Prahy, uvázal se Zoubek hned vedle profesora Zapa v redigování *Památek archeologických*, i řídil je později také sám. S Dastichem a Novotným redigoval současně vědecký *Krok*. Vedlo by nás však daleko, kdybychom zde chtěli vypočítávat veškeru literární, hlavně pak také časovou činnost Zoubkovu. Když byl Šimáček r. 1857 založil svého *Posla z Prahy*, přispíval do něho Zoubek *Kronikou račickou*, která perným svým vtipem působila na veškeré obecenstvo české; když byly založeny *Národní listy*, psal do nich Zoubek po tři leta závažné úvodní články, atd. atd. Od něho máme dále výbornou monografii *Kostelce nad Orlicí a Vypsání hradu Pottensteina*. Slovem, i ta ostatní, jaksi jen vedlejší literární činnost Zoubkova stačila by na to, aby o sobě již získala mu čestného jména.

Přinášejíce dnes podobiznu humoristy Emanuela Züngla jsme přesvědčeni, že na ten čas nemůžeme podati ani nikoho vítanějšího. Blížíť se »masopustní ostatky«, přicházejí dny plné víru a zábav, besed a merend, při nichž asi přečasto zase vystoupí deklamátoři, aby přednesli »..... od *Em. Züngla*« — totiž buď některý jeho proslov aneb dramatický jeho žert nebo deklamovánku atd. A tu asi tak mnohý by přece jenom rád jednou spatřil často jmenovaného Züngla tváří v tvář — zde tedy jest, hned na první dnešní stránce naší.

Byly však doby, a to zcela před nedávnem, kdy Züngel byl ještě častěji jmenován než nyní, v těch letech totiž, kdy u nás bujely tak úrodně i tak úrodnující besedy s programem koncertův a žádná ta beseda nemohla jinak začít než zvláště pro ni sepsaným »proslovem« ve verších a třeba i v próze. Tenkrát bychom se byli my ostatní spisovatelé a veršovci mohli přímo upsat na těch pracích příležitostných, kdyby nebylo bývalo právě vždy ochotného, vždy s myšlenkou pohotového *Em. Züngla*. Ten převzal dobrou třetinu úkolu toho a — přece se neupsal.

Avšak příležitost jeho díla, jakkoli v nich ukryt kus velké a také závažné práce, nejsou snad jediným důkazem literárních schopností jeho. Züngel je spisovatelem vůbec nadaným, velmi činným a také ve více směrech osvědčeným. Jeho básnické práce plnily ještě před desíti lety veškeré beletristické časopisy naše. Divadlo české má v něm obratného a rychlého překladatele her moderních i klasických (*Tartuffe*, *Sudí zalamejský*, *Uriel Acosta*, *V dobách pokušení*), výborného překladatele libret operních (celkem asi už 30) a také skladatele několika kusů původních. Roku 1868 vydal Züngel též samostatný svazek *Básní*.

Neposlední snad jeho zásluhou jest dále, že Züngel

již po celé čtvrtstoletí je spolupracovníkem našich Humorů. Ano — v té době, když Jos. R. Vilímek za vlády »liberálního« a »pokroku milovného« ministra Schmerlinga za třináct »zločinných« a »přečinných« vtipů »bručel« osm měsíců v těžkém žaláři v oděvu trestnickém a s okovy na nohou, tu redigoval Em. Züngel Humory po šest měsíců také sám, až totiž do Vilímkova východu ze žaláře.

Emanuel Züngel narodil se v Praze dne 21. června 1840.

JILJÍ JAROLÍMEK

Je tomu as osm neb tak několik let, kdy pisatel těchto řádků zabloudil na Margarethen ve Vídni do jistého hostince, kde v elegantních místnostech prvního patra scházela se denně dosti četná společnost česká. Dlouhý stůl, obsazený tam veskrze Čechy, samými c. k. rady, vyššími hodnosty, ba i tou kterou excelencí. Hovor byl ku podivu vzdor tomu veskrze český a přitom srdečný. Zvláště ale se mi vtisknul v paměť rada Jarolímek jasnými, obsažnými poznámkami svými, a především tím upřímným pohledem, který na mne upřel, kdykoliv jsem vyprávěl něco charakteristického ze života v Čechách. Kvůli těm upřímným očím zapamatoval jsem si i jméno. Ani jsem nezvěděl později, že týž muž přesazen pak v hodnosti dvorního rady do Čech a že zde v poslední době působil co přednosta báňského ředitelstva v Příbrami, až jsem tu pojednou našel v novinách zvěst o jeho smrti. Nejen zvěst, nýbrž zároveň celou řadu článků o působnosti jeho, z nichž ze všech dýchala upřímná láska k zesnulému i obdiv.

Jiljí Jarolímek byl vskutku vzorem českého úředníka. Nejenže přilnul celou věrností české duše své k povolání svému — vždyť, už těžce nemocen, k napo-

mínajícím ho lékařům vyjádřil se, že »povinnosti úřadu jsou mu důležitější než on sám sobě!« — on také talentem svého českého ducha v povolání tom vyniknul nad jiné: v hornických kruzích všeobecně se uznává, že Jarolímek byl nejpřednější kapacitou odbornou. On jenom pílí a talentem svým pomohl sobě k neobyčejně rychlému postupu v hodnostech úřednických, on celou řadou vynálezův svých povznášel hornictví po veškerém Rakousku, takže jeho jméno i mimo Čechy bylo všude ctěno, on praktickou obezřetností svou pomohl svěřeným jeho péči dolům příbramským přes dobu teď nejkritičtější — atd.

Citujeme z hlasů časopisův neodborných a tedy v posuzování jeho činnosti zcela nezávislých, že Jarolímek byl jakožto představený k úřadnictvu svému »spravedlivý a nestranný«, k hornictvu »lidumilný a shovívavý«, k občanstvu, živnostníkům a řemeslníkům »vždy pln poctivé přízně«. Jeho činnost byla blahá nejen v oboru jeho úředním, nýbrž i v obci a okresu celém.

Neočekávaná smrt jeho zachvěla celým příbramským okolím a při pohřbu jeho účastnila se nejen veškerá Příbram, nýbrž i přechetné obce bližší a vzdálenější. A příchylnosti té obecné získal sobě Jarolímek za krátkou tříletou dobu svého pobytu. Dokázalť, že kdyby bylo všude podobně dbalých mužů v postavení vynikajícím, sociální otázka rozlušťovala by se způsobem nenáhlým a zdravým. On pro nebohé chudé horníky zřídil noclehárny, on odvrátil mnohé z nich od pití kořalky tím, že vymohl pro ně erární přídavek na udílení dobrých a laciných polívek před každou »šichtou« (měsíčně odbývá se polívky té, za niž horník platí jen po 2 kr., víc než 20 000 porcí!), atd.

Památka jeho v krajině tamější potrvá.

Jiljí Jarolímek narodil se dne 16. října 1836. Byl výtečným studentem na akademii příbramské a byl pak činným v Čechách, Sedmihradsku a ve Vídni téměř po celých třicet let.

Knihkupectví české jest celkem mladé. Proud jeho dnešní nese se ovšem již řečištěm širokým, ale ještě před třemi desíletími byly rozměry jeho jen velmi skrovny. Z doby té starší známe vlastně jen dvě jmena knihkupcův českých: Jaroslava Pospíšila a Františka Řivnáče. Pospíšil byl representantem obchodu knihového, jak tento rostl jaksi sám o sobě, ze zvláštních poměrů literatury naší, specificky po česku, s vyloučením všeho, co cizí; Řivnáč spojoval české písemnictví s trhy německými a tím i s knihovým trhem světovým.

V letech padesátých náležel Řivnáč k nejpopulárnějším osobnostem našim. Tenkrát bylo České museum středem veškerého českého života a právě v domě musejním měl Řivnáč od r. 1848 umístěno knihkupectví svoje. Řivnáč byl mimo to převzal expedici Matice české a komisionářství spisů musejních, a kdokoliv z nás měl v té příčině u něho co dělat, přišel s ním téměř vždy do osobního styku. A Řivnáč byl až do prvních let šedesátých také pokladníkem Sboru pro vystavění Národního divadla, a kdokoli k účelu tomu přinesl nějakou oběť svou k němu, zaslechl vždy nějaké slovo přívětivé a povzbuzující.

František Řivnáč narodil se dne 1. září 1807 v Praze, studoval zde gymnasium a filosofii a vstoupil roku 1825, teda již před 60 lety, jako praktikant do knihkupectví Kronbergerova, i stal se později sám společníkem této firmy. A v této době čítáme již na »spisech musejních« firmu Kronberger & Řivnáč. Roku 1848 Řivnáč ze spojení toho vystoupil a založil vlastní knihkupectví svoje. Roku 1884 uchýlil se konečně v život soukromý a přenechal závod zcela svému synu Antonínovi, jenž již od roku 1872 byl veřejným společníkem otcovy firmy.

Řivnáč byl po nějaký čas druhým přednostou Gremia pražských knihkupců a též obecním starším praž-

ským. Jakožto nakladatel byl dosti činným a jmenujeme tu hlavně Tomkovy Dějiny království Českého, velkého Průvodce po Čechách atd. Za přední zásluhu počítáme mu ale, že obezřetným, dlouholetým a veskrz ovšem solidním řízením závodu svého knihkupectví českému získal úcty i za hranicemi a urovnával nynějšímu našemu knihovému obchodu cestu na trh světový.

PROF. DR JAN STRENG

Přinášejíce dnes podobiznu prof. Dra Jana Strenga, vyhovujeme jenom přání z obecnstva na nás již častěji a dávno kladenému. Těšíť se prof. Streng takové oblibě v nejšířších kruzích pražských jako málokterý lékař jiný. Jeť on humanista nejčistšího zrna, jeho lékařské zkušenosti jsou přebohaty, jeho soud geniálně bystrý a trefný, a přitom i veškerý způsob jeho tak milý a důvěru vzbuzující, že Strenga, přivolaného obyčejně v případech nejtěžších, považují nemocní i rodiny jejich v plném slova smyslu za svého spasitele.

Strengovým oborem jsou hlavně nemoci ženské. Goethovo slovo k lékařům »Nejvíce se učte ženské znát!« má bohužel těžší životní význam, než sobě bezstarostnost mužská myslí, a lékař nemocí ženských vidí a procítí více tragiky, než domysliti se může i fantasie nejživější. Předně pak je Streng tedy profesorem porodnictví a ředitelem dotyčné školy při naší universitě české. V postavení tom má arci příležitosti přehojné, aby společnosti lidské prokazoval dobrodiní, aby vyhovoval požadavku »umění lékařovo budiž statkem a blahobytem všech«. Streng je — přiznávají mu toho naši i nenašinci — profesorem i ředitelem vzorným. Je dávno uznáno, že klinika, nalezající se pod jeho správou, vyniká i nad proslulé kliniky cizozemské.

»To mohu si bez chvály připustiti,« řekl Streng sám při banketu uspořádaném v lednu r. 1883 na počest jeho přestoupení na českou fakultu medicinskou, »že všech svých zkušeností, dlouholetou praxí nabytých, využitkoval jsem ve prospěch školy naší, bych, až přenechávati ji budu nástupci svému, s chloubou mohl o ní říci: Ejhle, toť česká klinika porodnická!« — A slavná pověst té kliniky české rozšířila se dnes již světem. —

Streng narodil se roku 1817 v Praze, kdež odbyl i studia svá a promovoval r. 1842 na doktora veškerého lékařství, načež stal se asistentem porodnické školy zdejší. Nejprv pak jmenován, v letech padesátých, profesorem porodnictví pro kurs babiček, později řádným profesorem porodnictví a gynaikologie pro mediky. R. 1879 zvolen rektorem university pražské, tenkrát ještě úplně německé, roku 1883 rektorem university české. —

Profesor Streng vychoval české zemi celou řadu akušérův a gynaikologů výtečných.

DR KAREL LEOPOLD KLAUDY

Dr Karel Leopold rytíř Klaudy po těžké nemoci nyní právě zase uzdraven, a dnešní připomínka naše má mu býti tedy zároveň upřímným přáním k potěšitelné události té.

O podobných mužích, jakým je Klaudy, nepíše-li se obšírně, je pak vlastně zbytečností psát biografická jen data: víť každý čtenář beztoho více, než mu podati se může v rámci obmezeném. Jmeno Klaudyovo náleží k nejpopulárnějším v Čechách, a to právem: od prvních počátků českého politického života stojí Klaudy vždy věrně a statečně při nás, stojí v první řadě těch, kteří poctěni důvěrou českého lidu měli vliv na téhož osudy. Vždycky byl rozhodným zastavatelem historic-

kých práv českých zemí, neunavným zápasníkem za autonomii naší vlasti, za práva naší národnosti a za smír mezi oběma kmeny zde bydlícími — Klaudy je zápasníkem za tento smír dosud, ač ukazuje se, že snaha ta je utopistická. Často dost myslili odpůrcové naši právě pro ten ideální jeho směr, že dovedou Klaudyho získat cílům svým; namahání to arci vždy se rozbilo o povahu jeho.

Klaudy byl roku 1848 tribunem pražské kohorty právnické a co takový ihned jednou z nejznámějších osobností pražských. Vyslán potom jako zvolenec města Kutné Hory do říšského sněmu, stal se řečnickým talentem svým záhy praporečnickem strany autonomistické. Za nastalé pak reakce doznal značných obtíží jak na zvolené nejprve dráze úřednické, tak při pozdějším svém ucházení se o advokacii. Jakmile však roku 1860 nový probuzen ruch, Klaudy ihned zase stál mezi politickými zápasníky, zvolen okresem jičínským do sněmu, i stal se jak v sněmovní síni, tak při zemském výboru pracovníkem vydatným, takže jmenován i náměstkem maršálkovým.

V životě Klaudyho nenaskytuje se vlastně žádná pauza nečinnosti. On jest dnes mimo jiné místopředsedou a ředitelem Prvního českého c. k. priv. ústavu ku vzájemnému pojištění proti škodám z ohně a krupobití a předsedou banky Praha, spolku kapitály a důchody vzájemně pojišťujícího. Oba ty domácí ústavy naše, dříve krnící, mají za nynější svůj solidní základ a neobyčejný rozkvět hlavně jemu co děkovat.

Klaudy je nyní šedesátníkem a zajisté že — nabýv znova zdraví — v činnosti své neustane ještě po mnohá léta!

Na českém jihu, kde hnutí národní potřebuje ještě tolikeré vzpruhy, padl hnutí toho nejsilnější a nejdávnější sloup. Ovšem stál na svém místě tak dlouho, že mohla v ochraně jeho vyrůst a sesílit celá řada sloupů nových a mladých, takže klenba národního našeho chrámu již i tam jeví se pevná a bezpečná; avšak zpráva o smrti starého Hynka Zátky přece jen rozlétla se po celých Čechách a způsobila všude trudné rozechvění mysli. Vždyť byl Hynek Zátka od r. 1848 napořád jmenován mezi těmi, kteří co nejúčinněji zúčastnili se politického ruchu! A kdokoliv z nás kdy zavítal do Budějovic a navštívil třeba jen tamější Besedu, přesvědčil se zajisté, že Zátka, stařec již šedovlasý, je centrem veškeré společnosti budějovické. — »Smrt vybrala si za oběť nejlepší a nejryzejší klenot společnosti naší,« praví časopis Budivoj. Od smrti biskupa Jirsíka pak neviděly Budějovice takového návalu lidstva jako o pohřbu Zátkově.

Hynek Zátka narodil se 8. července 1808 ve Velešíně. Rodiče jeho přestěhovali se záhy do Budějovic, kde otec řídil nejprv obchod s obilím, později pak rozsáhlejší obchod se solí. Absolvovav tam mladý Zátka s velmi dobrým prospěchem gymnasium, oddal se studiím filosofickým, a po odbytí těchto vstoupil pak do státní služby při úřadu kamerálním.

Roku 1848 připojil se ke straně rozhodné, národní, a přičinil k založení prvního českého spolku v Budějovicích, Slovanské lípy. Sám tu byl jmenován prvním, její starostou. Když nastala reakce, opustil úřad a věnoval se obchodu otcovu. Brzy pak zvolen od Čechů i Němců do obecního výboru českobudějovického. Roku 1861 zvolen do městské rady; funkční plat věnoval k založení nadace, by z ní českými knihami obdarovány byly školní dívky, které nejlépe prospívaly v jazy-

ku českém nebo jiném slovanském. Roku 1860 zvolen od některých jihočeských okresů za poslance na zemský sněm. Tento mandát zastával zesnulý až do roku 1878, kdy nastoupil v něj syn jeho, Dr Aug. Zátka, který až dosud se vzornou horlivostí působí jako zemský poslanec. V letech 1861 a 1863 byl zesnulý volen od sněmu zemského za poslance na radu říšskou.

Velmi horlivě přihlížel Zátka také k činnosti obchodní komory českobudějovické. Hlavně jeho snahou stalo se, že roku 1862 do komory té zvoleni mužové většinou národnosti české. Rovněž bylo zásluhou jeho organisujícího talentu, že roku 1865 strana česká dosáhla skvělého vítězství při obecních volbách ve třetím sboru. Besedy českobudějovické byl Zátka zakladatelem prvním a přispívatelem obětavým.

ADAM ASNYK

»Literární panslavismus« nás Čechů byl dosud dosti jednostranný: mimo k beletrii ostatních kmenů slovanských téměř k ničemu jinému jsme nehleděli. Avšak i v beletrii měli jsme vždycky zvláštní libůstku svoji: kdežto jsme z jihoslovanštiny převáděli téměř jenom poesii národní, z ruštiny pak hlavně práce novelistické, přilnuli jsme k polské literatuře cele a co nejdychtivěji a převáděli z ní na svůj jazyk poesii umělou i národní, novelu i drama. Ovšem také v literatuře polské měli jsme zase některé obzvláštní miláčky své: z poetů zejména Mickiewicze a Malczewského, Odyńce, Syrokomłu a Zaleského. V posledním desítiletí pak připojil se k miláčkům těmto Adam Asnyk.

Jmeno Asnykovo je dnes z nejpopulárnějších jinoslovanských jmen v Čechách a přispěly k tomu nejen osobní styky s básníkem samým a výtečnost českých

našich překladů z něho, nýbrž i skutečně veliká poetická síla veškerých jeho ve známost nám vešlých básní.

Adam Asnyk je lyrikem nejprvnější třídy. Lyrikem moderním, t. j. všestranným, jakých teprve naše, celé lidstvo obmykající a veškeré jeho, minulé i přítomné snahy pronikající doba zploditi mohla. To, co jsme sobě navykli nazývati »širokým rozhledem světovým«, má Asnyk v plné míře. Mimo to ale má bohatost nejvroucnějšího citu, má skvělou fantasii, grácii myšlenky i eleganci formy. Jeho roku 1869 po prvé v sebrání vydané, později pak při nových vydáních hojně rozmnožované básně staly se i v bohaté literatuře polské zjevem epochálním. — Ale Asnyk je též rovně výtečným dramatikem, psal krásné hry veselé i opravdové, a obdržel za jedno z dramát svých, Kiejstut, Fredrovu velkou cenu.

Adam Asnyk narodil se 11. září 1838 v Kališi. Již jeho otec zakusil co nejhojnějších svízelů politických, jaké bývají údělem nyní téměř všech synů nešťastné Polsky — seznalť i osudu vypovězenců sibiřských —, a syn Adam zažil za vlastenectví svoje rovněž útrap pestrých a mnohých. Již studie jeho byly neklidny, přerývány různě nepříznivými poměry, ano i nepřejným zdravím. Události roku 1863 hrály a zmítaly pak také životem Asnykovým. Ba ani štěstí rodinné nemělo pro něho klidnější tváře a trvanlivosti. Asnyk překonal však veškeru tu svízel duševní a žije nyní jen literární práci své, vůbec uznáván co první žijící básník polský.

Máme nyní konečně krásný výbor básní jeho v majetku literatury své — daroval nám jej František Kvapil. V literárních našich kruzích rozumělo se jaksí samo sebou, že je Kvapilovou výsadou i povinností, řekněme třeba povoláním jeho, aby poesii Asnykově u nás získal místa. Bylť se Kvapil hned roku 1878, když Asnyk meškál v Praze, přidružil k němu v přátelství uctivém i horoucím, a vystupoval pak často co životopisec i překladatel jeho. Nyní pak provedl Kvapil úkol svůj knihou

Poesie Adama Asnyka skvěle a šťastně. Kniha ta bude zajisté jedním z nejpříjemnějších dárků rodinných, jaké u nás činí se při všech příležitostech vhodných.

BOHDAN ZALESKI

Jsou tomu tři neděle, co Bohdan Zaleski zemřel; uplynul téměř třikrát tak dlouhý čas, co zemřel Aksakov: dnes ale přinášejí časopisy pořád ještě více a obšírnějších zpráv o Aksakovu než o Zaleském. Byl Aksakov snad mohutnějším geniem? Nikoli. V oceňování tom jest ostrá charakteristika naší doby, která geniovi, zasahujícímu do vlnobití života politického, přikládá váhu nepoměrně větší než genu práce tiché, umělecké. Arci měl Zaleski též určitý svůj význam politický. Byl členem emigrace polské, žil mnohá desíletí mimo svou vlast a tělesné pozůstatky jeho rozmnožily onen ostrůvek slovanský na pařížském hřbitově Père la Chaise, nad jehož vstupem vyvolává děsný nápis »Z našich kostí vyvstanou mstitelé naši!« vražedný boj mezi slovanskými bratry do vší budoucnosti. Ale životní práce Zaleského byla přece jen prací míru, prací pro národ taktéž do budoucnosti předaleké: Zaleski byl pěvcem čistě národním, pějícím z duše lidu a vnikajícím zase do duše té, pěvcem, jakého ovšem jako balzámu potřebovala duše polského národa, ale ještě více snad potřeboval by duch český. —

Vypočítávajíce minule ty básníky polské, kteří byli vždy předními miláčky našeho lidu, jmenovali jsme také pěvce Zaleského. Dnes můžeme ku charakteristice té připojiti ještě črtu další, totiž tu, že snad není u nás ani jediného nechť staršího či mladšího básníka, který by nebyl překládal sám alespoň některou z písní Zaleského. Právě proto, že Zaleski tak hluboko vnikal do

ducha svého *slovanského* lidu, bylo nám všem čtoucím a pišícím při jeho zpěvích vždy tak domácně i blaze a považovali jsme je takřka za svoje. Vedle toho působila ovšem také prostonárodní lahoda jasné jeho mluvy, forma, která opět zdála se nám být formou jakoby ryze českou.

O dalších podstatných vlastnostech poesií Zaleského nemusíme se vůči českému čtenářstvu šířiti, neboť výborným překladem Rudolfa Pokorného stala se značná jich část majetkem naším trvalým.

Bohdan Zaleski zemřel dne 31. března b. r. v stáří 85 let.

JULIUS MAŘÁK

Julius Edvard Mařák náleží po mnohá již léta k nerozhodnějším miláčkům českého obecenstva, a podávající dnes podobiznu jeho, můžeme promluvit o něm tedy jen krátce. Beztoho je téměř uměním vydobýti na něm nějaká data životopisná; Mařák, kdykoli dosud byl o cosi podobného požádán, po každé si povzdechl: »Bože, v té Praze je ukrutná spotřeba životopisných dat!« a pak si sedl, napsal: »Narodil jsem se 29. března 1835 v Litomyšli« — a byl už hotov. Není v tom snad pohodlnost a neochota — neboť Mařák náleží mezi nejochotnější a nejúslušnější lidi na světě; není také nepravá skromnost umělcova: nýbrž je přesvědčení, že nejvýznačnějšími životopisnými daty každého umělce jsou vlastní jeho díla, a nezná-li obecenstvo těch, že umělec beztoho vůbec nežil.

Však už jsme řekli, že Mařákova díla obecenstvo naše zná. Není asi čtenáře českých ilustrovaných listů, aby mu při vyslovení jména Mařákova ihned na mysli netanula nějaká téhož kresba, která se mu stala zvláště a osobně milou a na niž zadíval se již bezpočtukráte!

Mařák je krajinář poeta, který mimo moment lyrický, v krajinářství obyčejně hledaný a nalezaný, má také širokou epiku, ano i sílu dramatickou. Každý jeho obraz vypráví nám předně o vzácném talentu pro volbu krajin skutečně svérázných a rázem svým dojímajících. Dále nám vypravuje o životě v přírodě i o zvláštním mnohdy vývoji života toho. A zběhl-li se na tom koutku světa snad i kus závažných dějin lidských, Mařák dovede označiti také to: on dovede podat *pravou* »krajinu historickou« — viz jeho znamenitý Večer u Sádové r. 1866!

Kdož nezná u nás Mařákovo *Čtvero ročních počasí*, jeho *Čtvero denních dob*, jeho *Jelena* atd. atd. Mařák vyvádí v barvách, v oleji jen málo, on pracuje téměř jen uhlem, tuhou neb tuší, ale jaká síla poetického světla svítí i v kresbách jeho nejmenších!

Počet Mařákových obrazců jde již do tisíce a přece každá kresba nová svědčí o svěžesti téměř mladistvé. Přáli bychom Mařákovi z plného srdce, aby mohl obraziti *vždy* jen to, co ho vpravdě těší a co mu duši plní.

JAN JAROSLAV KŘIČENSKÝ

Když v letech padesátých počala Kateřina Jeřábková vydávati svou Bibliotéku původních románů českých, zapanovala nad tím všeobecná radost. Jaksi instinktivně cítil už tenkrát každý, jako cítí také ještě dnes, že dobrá původní literatura *povídková* je pro rozvoj českého života nejdůležitější naší »otázkou literární«. A mimo to také svítala naděje, že Bibliotéce bude se dařit jako německému románovému Albu Kobrovu, které ovšem řadou let a při značnějších počtem silách literárních bylo podalo řadu děl vskutku cenných. Naděje ta nevyplnila se zcela, neboť dobrých povídkářů

měli jsme málo a mimo dávno již známá jmena Chocholoušek, Klicpera, Křičenský a j. objevilo se mladších sil a jmen jenom málo.

Křičenský byl v Bibliotéce zastoupen pracemi asi nejčetnějšími. Vyšli tam od něho Kamarádi, Statkář a jeho láska, Lichvář a pokoutník, Zmatkové života, Pravda ve lži a j. j. Práce jeho přijímalo nakladatelstvo i čtenářstvo velmi ochotně. Invence jich zakládá se vždycky na dobrém pozorování života, na znalosti lidí. Sloh je jasný, nestrojený, a vypravování pokračuje tempem rychlým. Dialog sice nezáří myšlenkou moderní, ale je v prostotě své milý a pro rodinný kruh čtenářstva dobře vypočtený. Slovem, každé dílo jeho bylo rozmnožením *četby dobré*.

Když pak Bibliotéka přestala vycházet, jako by také Křičenský byl ustal v tvořivosti své. Avšak on vpravdě neustal, jenže díla hotová, větší i menší, ponechával v psacím stolku svém. V pozůstalosti jeho nalezá se prý rukopisů mnoho, mezi nimiž i dvě dohotovená dramata, četné básně atd.

Jan Jaroslav Křičenský narodil se v Holicích r. 1812 a zemřel 16. dubna l. r. v Novém Bydžově, kdež po mnohá léta byl městským důchodním. Naše podobizna je věrný snímek fotografie teprv loni zhotovené a obrazí tedy Křičenského z doby nejposlednější.

DR JULIUS GRÉGR

Nepodáme zde dat životopisných o Dru Juliovi Grégrovi, aniž nějaké oceňování veřejné působnosti jeho; byloť by smutno pro národ, nikoli pro muže toho, kdybychom musili zde teprve *dnes* o životě a působení tak bohatém vyprávěti a účet klásti.

Dne 1. ledna l. r. slavily Národní listy čtvrtstoleté

jubileum svého trvání a Dr Julius Grégr je nejen majitelem neúmorného, stále svěžího časopisu toho, nýbrž i skutečným a obdivuhodně vytrvalým jeho ředitelem duševním. Je potřebí vykládati teprve, čím byly Národní listy českému národu po těch pětmecítma let? Je tedy potřebí říci teprv, čím byl v té době Julius Grégr? Tolik je jisto, že nebylo a není u nás muže, do kterého by byly vlny nepřejných našich politických let vrážely s takou silou i důsledností jako do Julia Grégra a od kterého by se byly odrážely v neúspěchu rovněž stejném, — neboť dnes stojí Julius Grégr na stráži české právě tak pevně, jak na ní stál před čtvrtvěkem dlouhým.

Příčina, pro kterou přinášíme právě teď podobiznu Juliovu, je čistě časová, a pilný čtenář český uhodne ji arci snadno. Vždyť jest každému známo, jaký divoký, nezřízený útok stal se právě v poslední době, a to od Čechů samých, na nejskvělejší památky dávné kultury české, na těžce pro svou důležitost od nepřátel našich stíhané rukopisy Královédvorský a Zelenohorský! Útok, jehož očividná náruživost, jehož dosud nevysvětlený, překotný spěch, ba i sama věcná nepřipravenost a tedy neopodstatněnost řadí jej mezi nejtrapnější zjevy, jež národní život náš po celé věky seznal.

Ale útok ten našel pevný a svorný šik obranců českých! Veškerá žurnalistika česká srazila se k obraně společné, a kde jaký vlastenecký myslitel a opravdový vědec, bez vyzvání se přihlašuje v plné zbroji své a staví se sám ve válečný řad. Nelze upřít, že Národní listy jsou v tom boji nejčinnější a nejživější. A u NL podjal se Dr Jul. Grégr sám práce obranné.

Napsal za krátkou dobu snad již dvacet velkých článků obranných. A články ty, ač okamžikem vyvolány, nejsou psány snad jen pro potřebu okamžitou! Jeť v nich snešen materiál bohatý, často celý řetěz důvodů co nejvážnějších, ano jsou tu i mnohé myšlenky zcela

nové, k nimž příští obrancové a literární historikové vůbec budou se musit vraceti. Dr Julius Grégr ukázal se tu opět co bojovník neúmorný: kamkoli se odpůrcové Rukopisů vrtnou, on je v patách za nimi a potírá je statně. Při rozšíření a váze Nár. listů pak dosaženo články jeho věcnatými, že zájem národa na otázce té je teď již co nejširší, že je to zájem dnes čistě a vskutku národní.

Chtěli jsme vyjádřiti radost svoji nad úkazem tím českým.

ANTONÍN BAUM

Praha vychovala si ze svých synků velmi — ba řekli bychom že až nápadně mnoho zápasníkův duševních, kteří vynikli v literatuře či hudbě, v politice či v kterémkoliv jiném oboru činnosti veřejné. Vychovatelská síla Prahy spočívá asi méně v četných učilištích, jako spíše v nevšední její kráse, v její budovách i dějinách. Zajiště pak působí na mladistvého ducha zde také to, že má Praha vedle končin velkoměstským ruchem oživených i dosti zákoutí tichých a klidných, kde mladík zapřísti se může do svých snův a vyzrání v nich na celého muže. A jak historický ráz Prahy, tak i děje a rozvoj našeho nynějšího věku působily, vzdor dřívějším jenom německým školám, k tomu, že všichni ti Pražané — až na malé jen výminky — vychovali se na obrance české věci.

Takovým pražským synkem byl také Antonín Baum, jenž narodil se r. 1830 tam kdesi ve vřkolí svatojindřišské fary, kde všude dnes ovšem stojí domy velké a nákladné a rozkládají se parky, náměstí a ulice pěkné, ale tenkrát byl téměř samý jen domek neúhledný a podle něho oplotěný soukromý sad nebo nádvoří polomrtvé. K té končině také mysl Baumova lnula vždy s příchyl-

ností až dojemnou. Tam on nejraději řídil procházky své a ještě nakrátko před smrtí slíbil redakci jistého pražského listu z vlastního ponuknutí, že napíše obrázek, »jakže Praha kolem Senovážného náměstí vypadala před padesáti lety«.

Baum byl by ovšem dovedl napsati také obrázky, jakže Praha tam *i jinde* vypadala před dvakrát a třikrát atd. padesáti lety, a byl by ty obrázky dovedl také o jiných místech v Čechách, neboť historické, starožitnické, umělecké i jiné studie jeho byly přebohaty. Nedovedeme ani dobře oceniti, cože jsme všechno v Baumovi ztratili, neboť u nás věru není ani měřítko pro to, jakou práci stojí, aby někdo vyvinul se vedle jiného svého povolání také na výborného českého archeologa, českého numismatika, znatele českého výtvarného umění atd., — a výborným tím vědcem českým Baum uznaně byl.

Uznaně vzdor tomu, že byl povahy svrchovaně skromné, nenabízivé; zato byl každý, kdož s nějakou otázkou k němu přistoupil, věru překvapen všeobsáhlým, zcela neobyčejným fondem vědomostí jeho! — V pozůstalosti Baumově nalezá se velká sbírka českých peněz, asi 6000 čísel objímající sbírka měďorytin, velká sbírka kopírovaných českých miniatur atd. atd.

Životním povoláním Baumovým byla architektura a Baum náležel v oboru tom k nejpřednějším a nejdůmyslnějším silám našim. Jakkoli bylo mu asi prací nejmilejší přičiniti k zachování a výzdobě dávných památek stavitelských (připomínáme starou fasádu Staroměstské radnice, kapli sv. Martina na Vyšehradě, synagogu na starém hřbitově židovském, polychromické vyzdobení kostela svatohaštalského a j. j.), máme od něho také práce moderní, částečně již provedené, částečně teprv v nákresích přijaté: justiční palác, kostel na Kr. Vinohradech, radnice v Karlíně atd.

Nejpilněji pracoval Baum na velikém českém slovníku umělcův, — jsme přesvědčeni, že práce jeho ne-

byla marna a skvostný materiál, Baumem sebraný, že dostane se opět jenom do rukou povolanych.

JOSEF ANTONÍN KOMÁREK

Již jednou řekli jsme na tomto místě, že národ, který nemá průmyslu a obchodu, je dnes ztracen mezi národy, — jako dříve »národ bez literatury«, může se dnes »národ bez obchodu a průmyslu« říci s upřímným politováním. U příležitosti oné snažili jsme se obrátiti teda i my zřetel národa k oběma těm důležitým směrům. Arci už poměry samy určují zájem národa, a nyní zdá se, že nám poměry naše vnutí zájem dotyčný i přes naši vůli: nynější ministr kultu zrušuje celou řadu škol humanitním studiím věnovaných a nutí tak mládež naši, aby věnovala se studiím jiným, praktičtějším.

Dosud jsme ovšem měli málo mužů, kteří by byli vynikli v obchodu a průmyslu českém, hlavně ale v prvnějším. Josef Antonín Komárek byl a jest zajisté v hloučku tom malém na místě čestném, a jeho jméno, jakkoli spojeno předně s podniky stálého Komárkova sídla, Králové Hradce, je přece známo i po Čechách ostatních.

Komárek narodil se 28. března 1832 v Hradci Králové. Ve velkoobchodu vídeňském zdárně vycvičen, v obchodních vědách a v cizích jazycích obeznaný, zdokonalil se hojnými cestami Německem a návštěvami výstav londýnské, pařížské a jiných tak, že mohl k podnikům domácím přistoupiti pak s duchem vykrystalizovaným a co do cílů jasným. Roku 1862 byl Komárek činný společně s V. J. Červeným při zakládání záložny kralohradecké, třetí to co do posloupnosti záložny v Čechách; rovněž činným byl při založení spořitelny obecní. Avšak pakli záložny poskytovaly podpory živnostnictvu, pro obchod a pro úvěr, kterého obchod po-

třebuje, nebylo dosud české banky. Proto již roku 1867 snažil se Komárek o zřízení krajské banky se sídlem v Hradci Králové a snaha ta přes velké obtíže stala se skutkem. Dne 1. října 1868 započala *první* česká banka, Záložní úvěrní ústav v Hradci Králové, činnost svoji; Komárek byl její předsedou a zůstal jím až do dneška. Již některá leta předtím byl Komárek mezi zakladateli druhého rolnického cukrovaru v Čechách, který u Hradce byl zbudován, a jeho jméno nescházelo vůbec při ničem, cokoli podnikáno v Hradecku na poli průmyslovém a také železničním. Podotknouti ještě sluší, že Komárek s Prokopem Sedlákem založil v Praze obchod komisionářský a v Kyjevě na Rusi firmu spřízněnou.

Činnost neunavná a vlastenectví ryzé jsou hlavními rázy povahy Komárkovy.

DR JAN LUDEVÍT PROCHÁZKA

Pětadvacetileté jubileum našeho »arcispolku Hlaholu« naladí nás starší pamětníky snad všechny elegicky. Zajisté je událost zjevem rozhodně a velice potěšným, že spolek tak veliký a důležitý překonal řadu dlouhých a také dosti nepříznivých let; avšak poroučejme si — mysl zalétá zpět do oněch dob, kdy po Čechách všude bylo veselého zpěvu jako za jara v olšovém háji, kdy z plných prsou vyznívalo »Tu rána na ránu co hrom dopadá!« a kdy v pěstích našich *skutečně* bylo dosti síly na rány hromové. A mysl naše mimovolně uvažuje *ny-nějšek*, za něhož píseň všechna zaplašena kamsi do říše bájí a kdy pěst naše už chabá je jako dítěte — nám samým až k žalostnému smíchu. Přece však vzpomínáme vděčně všech, kteří tehdy pomáhali rozdmýchovati ten krásný žár vlastenecký, jaký zlatil nový náš český

den, a není věru divu, že sobě při slavnosti zpěváckého spolku vzpomínáme ihned na Dra Ludevíta Procházku, skladatele té »písně kovářské«, která byla tedy význačným příznakem českého jitra. Procházka nežije už celou řadu let mezi námi a vzpomínka naše budiž vřelým pozdravem, letícím za ním do ciziny.

Za dřívějších let nebylo ani pravé nálady ani ještě dostatečného přehledu, aby činnost Procházka byla spravedlivě se oceňovala. Tolik je jisto, že Procházka byl u nás faktorem důležitým. Po mnohá léta byl on nejpilnějším naším spisovatelem hudebním a udržoval časopiseckými články zájem obecnstva pro českou hudbu. Jakožto rovněž mnoholetý redaktor Dalibora a Hudebních listův působil přímo na samy, do té doby roztroušené hudebníky české a dával jim příležitost i návod, aby se organisovali v čilý, dnes již proslulý celek. Vlastními skladbami svými, hlavně sborovými, vyhovoval Procházka dále jak společenské, tak i politické potřebě oněch let a měl jimi vliv na mnohé skladatele jiné, ano i na samého Smetanu, jehož přiměl k prvním skladbám na texty české. Procházka byl dále také mezi nejčinnějšími zakladateli pražského Hlaholu a Umělecké besedy. Činnost, jakou tenkrát hudební odbor Umělecké besedy hlavně jeho snahou rozvinul, byla tak zdárna, ano tak překvapující, že se zdálo, jako by Umělecká beseda měla české hudbě nahraditi vše, čeho pražská konservatoř zanedbávala, ano jako by měla být vlastním centrem pro veškerou hudbu českou. Očekávání to ovšem se nesplnilo, neboť částečně opanovalo české divadlo později téměř všechnu činnost skladatelů našich, částečně pak převzal hlavní vedení výborný náš Hlahol. Od Procházky vyšla konečně později také ještě iniciativa k založení Matice hudební a též k založení Jednoty pro hudbu komorní — činnost tedy, jaká nás naplniti musí vděčností. — Od r. 1879 působí Procházka mimo vlast, střídavě v Hamburku a ve Drážďanech; ale i tam nese se jeho činnost k oslavě

české hudby: on první pomáhal Smetanovým skladbám na koncertní a divadelní podia Německa, on opatroval za hranicemi českým skladbám nakladatele a seznamoval Němce vlastními velezdařilými pracemi s krásou slovanského národního zpěvu.

Dr Jan Ludevít Procházka narodil se dne 14. srpna 1837 v Klatovech.

MARTIN POKORNÝ

»Při matematice přestává všecken humor« — i měli bychom tedy jak samé přísné paní mathesi, tak jejím zastancům a pěstitelům, neméně přísným pánům matematikům, my Humory už zdaleka se vyhýbat. Ano — kdyby to šlo! Kdyby ti páni matematikové nebyli konečně lidé také zcela roztomilí, kdyby neměli o český pokrok zásluh po případě větších než mnohý jiný atd. atd. A jako se tedy přece jen humor nevyhýbá ani přísné té matematice samé a zalaškuje si s ní, kdykoli mu právě libo, nevyhýbáme se my Humory také pánům matematikům, a zasluhuje-li toho některý, učiníme mu třeba i poklonu zcela opravdovou. Jako zde tedy dnes Martinu Pokornému, řediteli malostranského reálného gymnasia a náhodou právě teď *předsedovi obecného sjezdu profesorů středních škol českých v Praze.*

Martin Pokorný narodil se 30. listopadu 1836 v Hradci Králové. Studia filosofická odbyl v Praze, kdež podrobil se státní zkoušce z matematiky a fysiky pro vyšší gymnasium. Byl nato vychovatelem, pak supletem na gymnasiu novoměstském, až r. 1865 jmenován učitelem na reálném gymnasiu v Praze. Téhož roku vyvolen za jednatele Spolku pro podporování chudých studujících na středních školách pražských. O deset let později, roku 1875, stal se reálného gymnasia ředitelem,

je nyní účetním spolku Svatobor, je čestným členem a předsedou Jednoty matematiků českých, předsedou Besedy malostranské a odboru Ústřední matice školské pro Malou Stranu a Hradčany, je zakladatelem a starostou Ústředního spolku profesorů středních škol českých, poslancem na sněmě zemském pro Malou Stranu a stálým členem pařížské Société mathématique de France.

Co se týče literární činnosti Pokorného, podotýkáme, že napsal Základy technologie, vydal roku 1865 Determinanty a vyšší rovnice a nyní matematický spisek O důchodu invalidním, že převzal po Jahnovi zpracování druhého a třetího dílu Kroniky práce, že uveřejnil velmi mnoho pojednání matematických v časopisech odborných i populárních pojednání z oboru silozpytu, že krom toho měl asi čtyřicet veřejných přednášek silozpytných — atd. atd.

TEREZA ARKLOVÁ

Jednou z nejkrásnějších myšlenek našich bylo zajisté, aby slovanská vzájemnost osvědčovala se hojně i v *umění divadelním*; myšlenka tím půvabnější, že není pouze ideální, nebo alespoň do příliš daleké budoucnosti posunutá, nýbrž že se do jisté míry dá prakticky provádět ihned. Širším proudem rozvine se vzájemnost divadelní ovšem teprve pak, až také vzájemnost literární dostoupí vyššího stupně a rovněž styky politické mezi jednotlivými kmeny slovanskými budou živější; avšak za dosti krátkou dobu stalo se ve vzhledě divadelním více, než i mnohý sanguinik očekával. Navštívilať nás polská tragédka slečna Deryngova a my upřímně potěšili se jejím vzácným uměním; navštívili nás již různí polští pěvci, a navzájem opět české herečky a

zpěvačky se štěstím se pokusily na divadlech polských. Jsme přesvědčeni, že též Ruska p. Gorova, která právě nyní v Berlíně, hrajíc tam *rusky*, vzdor svému vynikajícímu umění pochodila přece jen dosti prostředně, byla by u nás bývala doznala úspěchu velkého, ano že by i mnohé jiné síly ruské a jihoslovanské byly přispěly k výdatnému oživení divadelního interesu u nás, avšak vzájemnost mezi silami českými a polskými bude vždy asi nejživější, z příčin jak jazykově, tak i politicky pochopitelných. Vzpomeňme si, jakých živých sympatií doznávala u nás hned na počátku let šedesátých slečna Zawiszanka, a vizme, jak radostně přijata nyní paní Arklová: »Přišla a zvítězila« — toť dávné říkadlo, ale nová zde pravda.

Paní Tereza Arklová, dnes již angažovaný člen Národního divadla našeho, narodila se roku 1863 ve Lvově. Její otec byl advokát Dr Emanuel Blumenfeld, člen obecní rady a téměř všech spolků tamních, muž o život veřejný velice zasloužilý. Nejmilejším jeho zaměstnáním soukromým byla hudba, a vzácný hudební talent jeho přenesl se také na nejmladší dceru Terezu, která již v šestnáctém roku svém slula co virtuoska klavírní. Později pak učila se zpěvu u paní Dustmannové ve Vídni a před třemi lety odebrala se do Paříže k výtečné učitelce paní Viardot-Garciové, která záhy uznávala ji za jednu z nejlepších žákyň svých. Od té doby byla paní Arklová angažována u divadla ve Lvově a zpívala také několikrát se značným úspěchem v opeře varšavské. Ředitelství Národního divadla, dovědévši se o ní, pozvalo ji k pohostinským hrám a po třetím vystoupení získalo nám ji trvale.

Ze mnohých její partií pokládá se paní Arklová za zvláště výbornou Seliku v Afričance a Mozartovu Donnu Annu v Juanu. Obě tyto partie zpívati bude v Praze, až nastoupí trvale engagement. Z českých oper zpívati bude nejprve v Lejle. Ve Lvově zpívala z národních oper polských se znamenitým úspěchem zvláště v ope-

rách Konrád Wallenrod od Želeňského a v opeře Jadwiga od Jareckého. Obě tyto opery byly s ní po prvé dávány ve Lvově, kdež se byla provdala za MUDru pana Arkela.

Paní Arklová vyniká krásným hlasem, vysokým stupněm umění zpěvného, vpravdě dramatickým podáním rolí a ztepilou postavou.

Toť celá dosavadní historie výtečné zpěvačky. Historii další psáti si bude paní Arklová sama svým pěveckým působením. Doufejme, že největší a nejslavnější část pojiti se bude k našemu divadlu Národnímu.

FRANTIŠEK KOTT

Kottův velký slovník česko-německý je dokončen a budou nyní hned vycházeti další dodatky k němu. Čtyry velké svazky kompresního tisku, každý svazek o sobě imponující, a celek dílo značného významu. A přece se o díle tom téměř ani nemluví; je-li dovolena ta fráze, řekli bychom, že Kottův slovník vyšel si do světa jaksi v nepravý čas — v nepravý čas pro sebe, ovšem ne pro nás. V době nynější očekávají se u nás hlavní české trumfy od politiky — ovšem se očekávají marně, ale tím jen větší je pak z toho nechuf sledovati jiné duševní zjevy českého života.

Tím méně arci napadá někoho měřiti *pravým* měřítkem práci *lexikální*, třeba i velezáslužnou! V tom ohledu sebrala si minulost jaksi smetanu slávy a přítomnost je poukázána na suchý chléb vlastního vědomí svého. Jungmannovi právem postaven pomník, každému jeho následovníku neprávem upírá se dnes a bude se také ještě upírati na významu. Stali jsme se také poněkud jinými lidmi, než jakými jsme byli dříve. Jazyku svému, jedinému to pokladu, jež vedle své historie

máme, jediné zároveň záruce lepší bohdá budoucnosti, nepřikládáme dnes té váhy a té lásky, jaké zasluhuje. Kde jsou ty doby, kdy každý z nás byl by považoval den za ztracený, ve kterém by si nebyl přečetl alespoň jednu stránku ze slovníku Jungmannova! »Každý den lžičku,« napsal si sám Havlíček do exempláře svého. — »Také slova jsou činy!« bylo zas heslem Šafaříkovým, neboť z jazyka rozkvétá národu život a v životě klíčí čin. Všimejme si tedy co nejžárlivěji, co nejúzkostlivěji jazyka svého, sice to — zaplatíme životem. »Na počátku bylo slovo«, a to slovo — české slovo — má potrvat do konce všech dnů!

Dokončení Kottova slovníku považujeme nejen za čin české vědy, nýbrž i za čin politického významu. —

František Štěpán Kott narodil se dne 26. prosince 1825 v Podhájském mlýně u Lnář. V Břevnově u Prahy chodil do školy obecné, r. 1839 vstoupil do gymnasia malostranského v Praze, kde r. 1850 právnická a r. 1853 filosofická studia dokončil. Téhož roku stal se profesorem při gymnasiu v Jindřichově Hradci, r. 1854 profesorem gymnasia jičínského, r. 1855 přišel do Gorice, r. 1859 do Olomouce, 1862 opět do Jičína a 1865 stal se profesorem Akademického gymnasia v Praze.

Slovník svůj, vycházející nákladem Šimáčkovým, začal vydávat r. 1876.

MIKULÁŠ ALEŠ

Měli bychom se obmeziti co možná na pouhá data životopisná, neboť cítíme sami, jak asi Aleš choulí se při myšlence: »Copak proboha budou tedy vlastně o mně povídat?!« Známe ho a víme, jak jemný cit chvěje se pod dosti drsným zevnějškem jeho, zrovna tak, jako v každém jeho, někdy na první okamžik dosti zvlášt-

ním výkresu září myšlenka pěkná a chvěje se vřelý cit. Aleš v literárních a uměleckých kruzích našich »proslul«, smíme-li tak říci, svou nehovorností a zastřeností slovních výrazů svých, a v příčině té připomíná nám živě Václava Levého, s jehož mohutnou uměleckou individualitou má i jinou podobnost mnohou.

Aleš je bez odporu jedním z neoriginálnějších talentů našich výtvarných. Zajisté jest Aleš ještě dosti vzdálen vrchole, na nějž přebohatý duch jeho dospěti může; a zajisté není každá práce, znamenaná jeho monogramem, akademicky zcela přesná a vyhovující také všem zámyslům jeho vlastním; ale rovněž jisto je, že i v sebe-menší práci jest Aleš vždy zcela svůj, zcela samostatný a především zcela český. Jemu jde českost nade všechno, jí po případě obětuje i efekt zevnější, a poněvadž je on v tom směru u nás vzdor Mánesovým geniálním a směrodatným pracím přece jen pracovníkem prvním nebo řekněme nejrozhodnějším, musí sobě ovšem teprve klestiti dráhu sám, upravovati teprve materiál, a je přirozeno, že potřebuje času, aby dostoupil zcela té výše, která genu jeho přísluší. Aleš je však také *poetou*, a to poetou první třídy. Jeho cyklus Vlast je nejpeknější epopejí, jaká nám vzrostla z českého života. A četné kresby jeho jednotlivé — připomínáme jen jeho Před popravou po bitvě na Bílé hoře — chytanou diváka Čecha, smíme-li tak říci, přímo za prsa a zalomcujou jím plnou silou národní tragiky naší. Nyní právě začíná Aleš, jak známo, vydávati bohaté ilustrace své k rukopisům Kralodvorskému a Zelenohorskému; je to skutečná událost a způsobila už nyní rozruch ve společnosti české: jeť každý už dychtiv na to dílo celé a každý nový sešit bude zajisté sledován a studován s pozorností co nejtklivější. Aleš je ostatně vůbec také z nejpilnějších kresličů našich, a každý Čech zná kresby jeho i pozná práci některou novou hned na první pohled — příznak vyslovené individuality umělecké.

Mikuláš Aleš narodil se dne 18. listopadu 1852 v Miro-

ticích, kraje píseckého. Počal navštěvovati gymnasium, ale brzo vystoupiv učil se malířem pokojů; vida však, že mu při tom dosti nevolno, šel zase do Písku na reálku, kde hlavně v Adolfu Heydukovi našel učitele milého a upřímného. Záhy však nechal i reálky a odebral se na pražskou akademii malířskou.

Nejvíce maleb Alešových nalezá se ve sbírce pana A. Brandejsa v Sukdole u Roztok. V Sukdole u mecenáše jmenovaného trávil Aleš delší dobu, konal tam časté vycházky na blízký Žalov a tu vznikla v něm myšlenka k cyklu Vlast. Pobádán panem Brandejsem konkuroval cyklem tím k obrazové výzdobě Národního divadla; kresby jeho přijaty pro divadelní foyer a odměněny cenou.

R. 1882 komponoval Aleš cyklus Smysly, roku 1883 známá sgraffita na staroměstskou vodárnu, roku 1883 ilustroval Čelakovského Ohlas písní ruských, roku 1884 rukopis Kralodvorský a Zelenohorský.

Aleš vykonal již také studia a všechny přípravné práce k dalšímu velkému cyklu Slavia. Přejeme jemu i sobě, aby mohl práci tu provést záhy a s plným klidem oním, jakého je potřebí při díle hluboce myšleném i cítěném.

KAREL GOLDMARK

Z německých oper v novější době došla sobě největšího úspěchu zde i jinde Královna ze Sáby. U nás stala se repertoárním kusem Národního divadla, jmeno Goldmarkovo nabylo tím v uměleckých kruzích našich práva občanského a zajisté zavdávám se tedy čtenářstvu, dáváme-li mu dnes skladatelovu podobiznu.

Karel Goldmark narodil se 18. května 1832 v Keszthely v Uhrách, učil se hře na housle u Jansy ve Vídni, vstoupil 1847 do vídeňské konservatoře, která však

roku 1848 na tři leta byla zavřena. Studoval tedy soukromě pak hru na housle a nauku o skladbě. Po prvé vystoupil co skladatel s ouverturou Sakuntala a scherzem pro orchestr s výsledkem šťastným. Operou Královna ze Sáby — která dávala se s velikým úspěchem po prvé roku 1875 ve Vídni a pak téměř po celém světě (v Itálii slavila opera tato pravé triumfy zejména v Bologni, kdež i náš obvyklý host slečna Turolla v titulní úloze vystupovala) — získal si Goldmark zvučného jmena. Jeho nejlepší hudební publikace dosud jsou: symfonie (vlastně suita pro orchestr) Venkovská svatba, ouvertura Penthesilea, koncert pro housle, koncert pro klavír a smyčcové kvarteto. Právě dokončil novou operu Merlin, která má po prvé provedena býti ve Vídni v říjnu tohoto roku.

Goldmark s velikou pozorností sleduje vývin opery Národního divadla a byl souhlasnou chválou všech českých žurnálův o výtečném provozování Královny ze Sáby v Národním divadle tou měrou potěšen, že písemně žádal ředitele Šuberta, aby v jeho jmeně vyslovil upřímné díky kapelníkovi a všem účinkujícím.

OTOKAR MOKRÝ

Jmeno Otokara Mokrého je z nejznámějších v novější literatuře naší. Mokrý není žádný literární revolucionář, jenž klestí si dráhu svou bez ohledu na libost či nelibost současníkův; Mokrý nám nezavede do literatury žádný nový *směr*; ale on je přece jen poeta *pravý*, je zcela *svůj*, není napodobitelem nikoho, je individualitou určitě ohraničenou, a o tu individualnost svoji rozmnožuje tedy najisto řadu *samostatných* poetů českých. Mokrý je lyrik nejčistšího zrna a zcela vážného směru. On je lyrikem i tam, kde jím nechce býti, na příklad v básni

epické; on je lyrikem, nechť píše veršem či prózou, a přitom je vždy opravdový, každého žertu téměř se strachující, a je cituplný a ten jeho cit je mu téměř svátostí — svátostí nedotknutelnou. Přitom je zcela neobyčejně pilný a pečlivý v poetické své formě — slovem: spisovatel vzácného tvaru a veškerému čtenářstvu sympatický.

Otokar Mokrý narodil se dne 25. května 1854 v Českých Budějovicích. Studoval tamtéž gymnasium, pak práva v Praze. Od roku 1884 je notářem ve Vodňanech. Je zajímavé, kolikže pracovníků, a to dobrých, má české písemnictví v stavě právnickém, jmenovitě tedy v advokatuře a v notářství! Přenecháváme však čtenáři znalému české literatury, aby si v mysli sám ty řady probral a k jednotlivým jmenům připojil také osobní vzpomínky a poznámky svoje.

Mokrý pilně cestoval po Slovensku, severní Itálii, mezi Slovinci i jinde a literární výsledky cest jeho jsou pozoruhodny. Rovněž pilně sdílel se v časových podnikcích, přispíval studiiemi do téměř všech listů českých, napsal důležitou část do Ottových Čech, redigoval čtrnáctideník *Domácí krb*, rediguje již od r. 1880 Ottovu *Lacinou knihovnu*, obstaral vydání básní samouka Františka Chládky, upravil pro *Poesii světovou* *Básně Julia Slowackého* atd.

Ze zcela samostatných jeho děl uvádíme *Jihočeské melodie* (1880), *Básně* (1883), *Povídky a arabesky* (1884), *Na Dívčím kameni* (1885), *Povídky a drobné kresby* (1886), vesměs díla přijatá kritikou příznivě.

Je tomu jen málo více než 40 let, co slavný paleontolog Jáchym Barrande počal z Prahy vyjížděti si do berounského vřkolí. Zajížděl si na Beroun někdy přímo poštou, někdy tehdejšími Hanikovými dostavníky, ale někdy také jel fiakrem jen na Zbraslav a odtud pak ubíral se pěšky vzhůru podél Berounky, určuje sobě některou ves za sídlo třeba pro několik týdnů a čině z ní zkumné výlety své do skal vřkolních. Vracel se pak vždy s hojnou kořistí zkamenělin silurského útvaru, z nichž nejvzácnější nesl si třeba sám v koženém svém kufříčku francouzské práce. Na výletech těch doprovázel ho vždy věrný jeho Marek, muž to svalnatý a obratný, jehož sobě byl Barrande vycvičil ku práci geologickým kladivem, — první to český skalník, který pomahal Barrandovi sbírat poklady vědeckému světu dotud neznámé. — Zájem na silurském útvaru českém rychle se vzmahal, přibývalo pražských sběratelů i venkovských jejich pomahačů a kolem Berouna vyvinul se brzy zvláštní geologický sport, jakého bys jinde po světě marně hledal. Nejčilejší sběratelé první (Barrande, Šáry, Zeidler a j.) už zemřeli; ale vědecká snaha tenkrát vzbuzená žije dál. Mezi nyní žijícími zkoumateli českého siluru pak jest jedním z nejpilnějších a nejšťastnějších Martin Dusl, velkoobchodník, žijící v Berouně.

Dusl narodil se v Berouně 10. prosince 1847; v Praze absolvoval školu reální a obchodní. Oblíbil si pak studium geologické a paleontologické, konal za účelem svým přemnohé cesty, až konečně věnoval se zároveň směrům praktickým: nejprve podnikatelství staveb, později pak velkoobchodu s dřívím, jež řídí dosud a pro nějž i v Berouně vystavěl velikou pilu parní.

Vybrav si hlavně studium českého útvaru silurského, již před více než 20 lety, nashromáždil tolik skvělých památek vymřelého toho světa, že vystavěl si pro ně

i *vlastní budovu musejní*. Jeho museum — vzorně upraveno a uspořádáno — chová v sobě exempláře drahocenné a vzácné, přemnoho originálů, jež nesmrtelný Barrande ze sbírky té se vypůjčil, aby zobrazil je v epochálním svém díle *Système silurien*.

Duslovy sbírky poskytly nejvzácnějšího materiálu také říšskému geologu Štúrovi, jenž na základě zkamenělin těch vydal dílo o nejstarších památkách rostlinných z nejvyšších pásem českého siluru, sbíraných panem Duslem v Srbsku na Berounce. Mnoho jiných originálův Duslových vyjde zobrazeno dědici Barrandova monumentálního díla o českém siluru, profesory Novákem a Waagenem.

Sbírky Duslovy poskytují velice názorný obraz o geologickém složení okolí berounského. Zemězpytci angličtí, francouzští a jiní neopomínají navštívit museum páně Duslovo, jenž sám jest i ochotným průvodčím jejich po celém okolí.

Mladým našim učencům, kteří nastalých teď prázdnin použijí ke zkumným cestám po Čechách, doporučujeme návštěvu berounského soukromého musea co nejvřeleji. Seznají tam sbírky vzorné a ve své způsobě jediné, v majiteli jejich pak poznají skromného sice, ale důkladného vědce, jakých v praktických kruzích našich je bohužel jen málo.

P. JOSEF KOUBLE

Vysoké nad Jizerou náleží k nejmenovanějším a nejznámějším menším obcím českým. Za našeho alespoň věku přechoasto pronikla do veřejnosti jména její rodáků a sousedů, činně účastných v českém ruchu společenském, literárním, ano i politickém. Vysoké a širé jeho vúkolí rodí zvláštní svůj lid. Dopustili bychom se la-

ciné fráze, kdybychom horský ten lid statečný srovnávali se »žulovou tvrdostí« krásných jeho hor; avšak tolik je jisto, že v kraji svém, půvabném i drsném zároveň, vyvinují se lidé povahou pevní, že v samotách těch horských rostou individuality, jež za daných poměrů mohou se státi nejvydatnějšími podporami národního života. Je na př. známo, že krkonošští občané naši za svými obchody a živnostmi projdou celý svět, že jsou jim Pyreneje i Urál, Anglie i Syrie stejně povědomými stanicemi na jich cestách životních; ale rovněž je známo, že plní neodolatelné touhy vždy zase vracejí se do svých hor nazpět a v cizině že plní nepokoje touží vždycky jen po prostém domově svém, aby tu dokončili běh svého života.

Vysočtí mají tento měsíc různé své památné dny. Hned počátkem měsíce zaplakali nad hrobem svého kněze Jos. Kouble, a na samém konci července mají řadu slavnostních dnů, v nichž oslaví si *stoletou* památku vzniku svého *divadla*, zároveň *padesátiletou* památku zřízení *stálého divadla* svého a *pětadvacítiletou* památku založení tamního *zpěváckého spolku* Krakonoše. Jmeno a činnost Koublova spojeny byly úzce jak s vysokým divadlem, tak s tamějším spolkem zpěváckým.

Josef Alois Kouble, kněz, narozen v Boskově pod Krkonoši dne 3. srpna 1825. Redigoval s Drahoňovským humoristický almanach Krakonoš, vydal pod názvem Zrnka české soli výbor epigramův svých i cizích a přispíval do celé řady časopisův českých. Ve Vysokém stal se Kouble kaplanem, v Osečně pod Ještědem pak vikářem a měl tu značnou faru; ale stýskalo se mu »v kraji« po horách i šel raději na menší faru do Příchovic a později do Semil. Avšak i Semily mu byly příliš městem, »krajem«, a příliš německé; odstěhoval se tedy zase na menší faru do Boskova, svého rodiště, kde právě zemřel.

Pozůstalost literární jest prý po něm hojna. Snad není nezajímavá, podotkneme-li, že za časů Bachových

Kouble vydával jako kaplan ve Vysokém s přítelem svým Drahoňovským, tehdy kancelistou u fondu v Rokytnici, *psaný* časopis Ježek po srsti a proti srsti. Časopis ten nalézá se nyní v rukou učitele Mařatky ve Staré Vsi u Vysokého. Kouble byl velký lidumil a rozhodný demokrat, žíhavý jeho vtip nejraději šlehal proti velkým pánům. — Také sepsal Kouble některá divadla pro děti (Rybrcoul druhý na Krkonoších, Překvapení a j.), jež došly velké obliby.

Hlavní jeho činnost, nejpěknější jeho leta byla však věnována rozvoji života ve Vysokém. Roku 1856 zvolen ředitelem tamějšího divadla a byl v hodnosti té činným po celých 18 let. Ve funkci té byl neunavným: objednával kusy, opisoval je sám, cvičil herce v deklamaci a pohybech, slovem: byl duší čilého spolku. Ovšem byl i v mnohých jiných směrech činným. Byl spisovatelem, ale také knihkupcem, i objednával knihy a spisy pro celé okolí. Půjčoval také sám ochotně knihy, ale nepůjčoval zdarma — vybíralť od každého příspěvky na rozmnožení svých pokladů *horského nářečí*: jednotlivá slova, písně, národní vtipy, popisy zvyků atd. Kouble byl zcela neobyčejný znalec horského dialektu a zachoval českým literátům mnohý skvost, který bez něho byl by býval ztracen provždy.

KUNEŠ KUNZ

Tyto dny odbývá se v Praze *sjezd českých učitelův*, druhá to učitelská schůze v několika jen nedělích za sebou. Nechceme věru nijak svůj národ nadnášet, avšak tolik je jisto, že právě schůze *tyto* zajímají českou, nyní bohudík zase k opravdovosti chýlit se začínající mysl více než jakékoli národní slavnosti, politické schůze atp. Národ náš cítí dobře, čím jest mu *škola*. On ví, jakým

neštěstím pro něj bylo, když neměl školy české. On čte a dovídá se, že naši odpůrci chtějí škol používat co nejhlavnější pomůcky na udolání národního našeho živlu, a cítí tedy plně, že zase jen ve školách najde obranu svoji.

Český národ má teda životní interes na všech těch sjezdech učitelských a sleduje průběh jich téměř zbožně, aby viděl, čehože může očekávat pro sebe v budoucnosti. On arci nemůže učitelům českým, jichž svědomitost je známa, udávat snad pravidel a pokynů; ale najisto jej proniká cit, že česká škola především má vychovávat spíše statečné lidi a vzorné občany nežli — učence. Že v době, jejímž heslem je »svépomoc«, je třeba, aby předně budila se v mládeži svěcinnost, vlastní nalezavost, dobrovolné tužení a rozvíjení sil. Snad, ba najisto národ náš nečiní *přece ještě* pro školy své zcela tolik, mnoho-li by při hrozícím nám nebezpečí učiniti měl; ale on učiní, seč jen bude, a přinese oběť sebevětší, jakmile všeobecně pozná, že *škola česká vyhovuje cele českému životu.*

Galerie podobizen našich je galerií časovou a řídí se předně dle zjevů českého života. Nynější sjezd učitelský umínili jsme sobě však — kvůli situaci právě vyložené — označiti ne podobiznou některého výtečného našeho učitele, jichž je arci bohudík hojně, nýbrž muže, jenž representuje zmíněnou součinnost národa, a třeba nebyl vychovatelem sám o sobě, přece má o školství české zásluhy značné. Zvolili jsme si pana *Kuneše Kunze*, jenž zdárně pečoval a pečuje o český školní ruch na *Moravě*, a tam předně v Brně. Kunz, jenž jest od počátku Matice školské v Brně jejím pokladníkem a jehož agitační činnost na prospěch českých škol brněnských jest neocenitelná i neúmorna, má *hlavní* zásluhu o to, že česká škola na Starém Brně konečně vybojována. Mimo to není tam českého spolku, v kterém by Kunz nepůsobil, a podniku národního, jehož by se neúčastnil účinně a prospěšně. Uvádíme na př. Spolek čtenářský,

akciovou tiskárnu, Matici Besedního domu, Cyrilometodějskou záložnu, Národní divadlo brněnské atd.

Kunz byl zemským oficiálem a je nyní mimo službu. Různé zlořády v úřadech zemských měly v něm karatele bezohledného, který bez ostychu odhaloval, kde co hnilo. A to také bylo vládnoucí dosud německé straně zemského výboru příčinou, že Kunze v úřadě jeho všemi možnými způsoby týrala, a konečně, když úmornou prací úřední ochuravěl, jej do výslužby dala. Tím Kunz, který dosud jest v nejlepším věku mužném, může nyní věnovati všecken čas práci národní, při níž zajisté ještě mnohých zdárných úspěchů se dodělá.

Kunz narodil se 18. února 1846 v Kunštátě jakožto syn chudobného občana Josefa Kunze, kterého Kunštátští dosud ctí jako prvního buditele svého v dobách minulých, kdy bylo mu snáseti i mnohé pronásledování pro rozšiřování spisů Havlíčkových i jiných.

Absolvovav školy reální v Brně, vstoupil Kuneš Kunz do služby zemské a byl 1. listopadu 1885 dán do výslužby. Je čestným občanem obce kunštátské.

DR ALBÍN BRÁF

Měli jsme posud věru pramalé radosti s tou *jedinou* vymožeností své nedochůdné politiky české, s českou universitou totiž! *Bohoslovecká* fakulta její nedělá nám ovšem ani radosti, ani starosti, protože jsme jí — *nedostali vůbec ... Medicinská* fakulta zápasí i o nejnütnější životní potřeby své a každého rána vstáváme s obavou, že přes noc jí v té nynější svěřací kazajce došel dech, že vzala již zase za své. *Právnická* fakulta úpí pod balvanem zkoušek německých, jehož nedovedla politická nebezřetnost českých vědátorů odstraniti včas, takže zpod něho vyrostete nám asi obligátní němčina na

školách středních, ba snad i na škole obecné. A fakulta *filosofická*? Sotvaže se stolice její obsadily, již odtamtud vyšel ten nynější nájezd na rukopis Kralodvorský, tak nevhodný a nevědecký, tak duchaprázdný a přece umíněný a jízlivý, že až hnusno. Ovšem účastní se nájezdu onoho ze sboru profesorského jen tak zvaná »mladá škola«, vychovaná v německé povrchnosti a osobní samolibosti; ale při české, mladé universitě ukaz to přec jen *velice* smutný.

A měli jsme přece tolik důvodných nadějí jak do české politiky vůbec, tak do té její jediné tedy vymoženosti, do české university. Snad žádná *první* universita kteréhokoliv národa nevstupovala do života s nadějí tak opodstatněnou jako naše: celá řada tu sil už věhlasných, celá řada sil nových, avšak mnohoslibných. Jedny i druhé jsou všechny ještě zde, snad je potřebí jen ustálujícího času, snad praktických zkušeností, snad také obratnějšího a šťastnějšího řízení české politiky a česká universita bude přece jen chloubou naší, sloupem naším.

Jednou z nejopravdovějších a tedy nejslibnějších sil *právnícké* fakulty je *Dr Albín Bráf*, profesor národního hospodářství. Narodil se roku 1851; promovoval r. 1874; byl pak profesorem na akademii obchodní a již v té době literárně činný, a sice *samostatně* činný. Habilitoval se roku 1877 a jmenován již roku 1882 mimořádným profesorem ekonomie politické.

Vydal spis *Mzda a práce*, jež kritikové chvalně uznávají jak pro studie v něm obsažené, tak pro logický rozvoj myšlenek. Bráf je také poslancem na sněmě, zasáhl už i co řečník do jednání a vynikl přitom rovněž logikou a obsažností řeči své. — Doktor Bráf je muž zcela mladý, avšak, jak jsme už řekli, muž snahy naprosto opravdové.

Pravili jsme v onehdejší své stati o Koubleovi: »Vysoké nad Jizerou náleží k nejmenovanějším a nejznámějším menším obcím českým. Za našeho alespoň věku přechoasto pronikla do veřejnosti jmena její rodáků a sousedů, činně účastných v českém ruchu společenském, literárním, ano i politickém.«

Nuže, jedním z těch vyniklých mužů vysockých jest i František Nečásek, *nejstarší ze žijících spisovatelů českých*, k jehož dnešním, už 75letým narozeninám podáváme podobiznu jeho.

Nečásek narozen jest dne 20. srpna 1811 ve Vysokém v Krkonoších. Na gymnasiu byl dvě leta v Litoměřicích a čtyry leta v Jičíně, kdež seznámil se blíže s profesory Macháčkem a Šírem. Filosofii studoval v Praze, kdež obcoval s Máchou a Pickem. R. 1838 dokončil právnická studia svoje a vstoupil do státní služby u finančního úřadu. Roku 1869 pak šel do výslužby.

Od roku 1831 psal Nečásek do Krameriusova Večerního vyražení básně a povídky, mezi jinými Založení Vysokého a Cestování po Krkonoších. Různé básně a humoresky vyšly později od něho ve Květech a Světozoru.

Větší dílo, novelu Sňatek na smrtelném loži, částečně jeho životopis obsahující, vydal r. 1867 u Pospíšila, v roce 1869 pak román Mileva, kde líčí krajinu hruboskalskou a jenž přeložen byl od baronky Gusové do ruštiny.

Nato vyšly Tři habry, kde líčí lid a krajinu u Berouna. Dále novela Jitročí, kde popisuje lid a krajinu u Vysokého a Švýcarsko (ze své cesty na Rigi). Pak vydal Nečásek román Ruská kněžna, v němž popisuje krajinu jesenskou, a Malvína, upomínku ze svých cest po Italii. — Roku 1882 vyšla od Nečáskova konečně povídka Marie, která jedná na Malé Skále u Turnova. — Mimochodem

budiž ještě podotknuto, že vydal též skladbu hudební, Patero písní, složenou na vlastní slova svoje.

Jak lze vidět, není literární činnost Nečáskova ani co do počtu děl svých chuda. Co pak se kvality týče, lze říci: Nečásek je novelista rozhodně dobrý. Nenápodobuje, je zcela svůj. Nestrojí děje a nehledá divých zápletek, ale nechává děj přirozeně růsti z povah lidí, o nichž vypravuje. Jeho krajinomalba je plastická; jeho popis lidu je věrný. Sloh má prostý a jasný.

JOSEF FRANTA ŠUMAVSKÝ

Nevelký, složitý, nahnutého těla, prošedlých černých a málo urovnaných vlasů i vousů, sivé a dolíčkované tváře, s okuláry na znavených očích, tak vypadal Josef Franta Šumavský na počátku let padesátých a dle popisu toho musí sobě většina našeho čtenářstva jej představovat — pravíme většina, neboť těch, kteří ho osobně znali, není as příliš, vždyť je tomu bezmála už třicet let, co Franta Šumavský zemřel!*) Celá jeho postava vyprávěla, že muž ten nečiní asi pyšných nároků na život a že Štěstěna, jak už bývá, nevyhověla ani těm jeho nárokům skrovným. Život Franty Šumavského byl skutečně jediná únavná, až úmorná práce a zklamání jediné. Napořád byl stavěn jen do druhé a třetí řady tehdejších činitelův našich národních a společenských, ačkoli jeho píle a vytrvalost, jeho vědomosti a nadšení mohly ho za příznivějších poměrův snadno posunouti do řady první. A přece byl ve snažení svém neunavný, a pakli nadšenci nyní rodný jeho domek v Polence ozdobují pamětní deskou, Franta Šumavský zajisté toho zasluhuje, aby nebyl zapomenut.

*) Podobizna naše je kreslena dle malby olejové.

Celkem arci byl všeobecný ráz jeho života asi týž, jaký téměř u všech mužů našich, kteříž vyšli z těch »požehnaných chaloupek českých«. Narodil se 27. listopadu 1796 v Polence v kraji klatovském, z rodičů chudých. Byl určen pro práci venkovskou, robotoval a nádeničil už co hošík malý. Jako jiní též on jenom náhodou a jen přízní šlechtného vesnického kněze byl vpraven do studií gymnasijských a určen pak pro stav kněžský. Franta vstoupil vskutku jako novic do kláštera Emauzského v Praze; ale Praha mu udělala jako jiným: seznámila ho s tehdejšími národovci a pracovníky a Franta klášter zase opustil. Přirozeně dle poměrů tehdejších chtěl se věnovati pak učitelství, ale již počátek té dráhy byl až smutně skromný: Franta stal se pomocným učitelem opatrovny na Hrádku — prozatím sice jen, později to však také mnohem dále nepřivedl. Hlavním jeho zaměstnáním a životní pomůckou bylo pak napořád soukromé vyučování malých dítek v předních vlasteneckých rodinách českých. Rok 1848 posunul učitelskou jeho činnost arci poněkud do výše, Franta stal se i suplujícím gymnasijským učitelem, ale výš to už zase nešlo a dlouho to netrvalo také. Po nějaký čas předtím živil se Franta též korektorstvím v tiskárně arcibiskupské. Slovem: nedařilo se mu v žádném směru společenském, ba ani v lásce. Zamiloval se do Bohuslavy Rajske, ale vynikající vlastenku tu odňal mu pěvec Růže stolisté, Frant. Ladislav Čelakovský. A Franta Šumavský zůstal starým mládencem.

Šťastnějším byl ovšem v literární činnosti své: mámeť po něm práce vzácné a cenyplné, třebaže z nich pro něho samého nevyplývalo hmotných výhod žádných. Energie, kteréž postrádal v životě praktickém, objevila se při jeho činnosti literární v míře až překvapující. Vždyť byl Franta Šumavský nejohnivějším a také nejneústupnějším, ano vítězným zápasníkem v boji pro nový český pravopis a on porazil stranu »starou«, v jejíž čele byl sám Palacký. A vzdor všem překážkám

mravním i hmotným přivedl Franta přece ku konci svůj velký *německo-český slovník*, jenž je jakýmsi pendantem slovníku Jungmannova, i jiné práce lexikální, z nichž nám pro nynějšík vzrostly předůležité pomůcky školské. Ovšem díla, na kterémž mu nejvíce záleželo, *slovníku všeslovanského*, nedokončil; nestačilť mu na něj život.

Šumavský byl mužem pokroku. Jako v otázce pravo-
pisné byl též v jiných otázkách duševního a společen-
ského života pravým revolucionářem. Vždyť i dějinně
už proslulý »*první český ples*« v Praze byl hlavně dí-
lem jeho a Šumavský pro to dílo své měl i pronásledo-
vání politické. Kolem něho skupili se vždycky mladí,
v Praze studující Slované; a nejdůležitější z menších,
ale četných literárních emanací jeho nesou se vesměs
směrem všeslovanským.

Sláva budiž památce jeho!

JOSEF RESSEL

Znalecké hlasy právě nyní, před počátkem nového
školního roku, ozývají se zase důtklivě — a nemohou
ani *dosti* důtklivě se ozývati —, aby rodičové při volbě
učilišť pro své syny byli již méně ideální a více prak-
tičtí, méně hledící k titulům a více ku příštím životním
potřebám. Životní události posledních dvou desítiletí
daly kruhům českým dostatečné ponaučení, že studie
gymnasiijní a reální, vychovávající »*pány*«, vychovávají
vlastně většinou jen žebráky a že přítomnost i budouc-
nost naše náleží vedle škol hospodářských hlavně ško-
lám obchodním a odborně průmyslným. Ty dva směry
musí zachrániti český národ před vlivy společensky mu
nepřátelskými, předně židovskými, a mají a musejí
mu opatřiti záruku lepšího života. Též na tyto obory

sahá zajisté český talent, a přinášíme-li dnes účelně podobiznu Josefa Resslera — slavného vynálezce lodního šroubu —, činíme tak proto, abychom dokázali, že Čech dovedl i v těchto oborech vyniknouti nade všechny národy jiné.

A máme ještě jednu příčinu časovou. Právě nyní hotuje se Vídeň k tomu, že postaví pomník slavnému vojevůdci Radeckému, rodilému Čechu, potomku starého českého rodu, a zajisté bude se tam opakovati totéž, co stalo se při pomníku Resslerově, také ve Vídni postaveném: bude se hleděti zatajit oslavencův *původ český*. Geniálnosti české užívati dovedou, ale z toho právě ta nenávist k Čechům: že jich tak *velice potřebují!*

Nemáme vyhlídky, že by snahy českého lidu v naznačených směrech praktických došly zvláštní podpory vládní, považujeme za jisto, že národ bude musit spolehati se jen *na sebe*, na svůj rozum a svou vytrvalost. Vždyť se také Josefu Resslerovi nedařilo pranic lépe: pravou pašijní cestu musil vykonat a přece se za svého života a pro svou osobu nedopracoval tenkrátě ničeho. Ressel Josef narodil se v Chrudimi dne 29. června 1793 z rodičů českých — důkazy českosti té jsou uloženy v tamějším archivu městském. Rodiče byli chudi a syn musil studovati na místech různých: v Linci, Budějovicích a pak na universitě vídeňské. Ucházel se nato o bezplatné přijetí do lesnické školy v Mariabrunnu a došel přijetí toho konečně po namáhání zcela neobyčejném. Vyšed odtud, zastával na různých místech úřady lesnické, až konečně roku 1821 poslán co lesní mistr do Terstu. Zde, v městě přístavním, mohl přihlížeti k uskutečnění svých od více let vypracovaných plánů: na užívání totiž Archimedova šroubu při plavbě parní, největšího to a ve svých následcích nejblahodárnějšího obchodnického vynálezu tohoto století. Avšak dařilo se mu přitom prabídně a největší překážkou mu byly právě slavné úřady.

Nejprve vadil mu ovšem nedostatek peněz a teprv

po velkém namahání podařilo se mu aspoň pro terstskou rejdu zhotoviti vzorkovou loďku malou, jejíž pohyb však působen byl prozatím jen lidskou silou. Nato chtěl Ressel zříditi společnost akciovou, ale policie zabránila mu i to vydání pouhých jen proklamací! Konečně mu zasvitla naděje, že ve Francii porozumějí lépe vynálezu jeho, a Ressel odebral se do Paříže. Důvěřivě sdělil zde vynález svůj třem francouzským společníkům a ti vynález přijali — za svůj, kořistili z něho, ale Ressla nechali na holičkách, v bídě. Teprve po obrovském namahání (život Resslerův čte se jako román) podařilo se mu, že sobě opatřil peněz alespoň na návrat do Terstu. A zde pak se objevila pojednou šroubová loď anglická — hotový důkaz, že cizina sobě český vynález už přivlastnila!

Anglie vypsala sice později cenu 200 000 zl. pro toho, kdo dokáže, že je vlastním vynálezcem lodního šroubu, a Ressel také o cenu tu se ucházel; avšak papíry jeho někde v Anglii prý »se ztratily«, a cena rozdělena mezi několik hlásících se Angličanů.

Ressel zemřel dne 9. října 1857. A teď teprve začalo se ctíti jeho jméno — hlavně zásluhou Američanů — a také v Rakousku počala se pociťovat potřeba odvděčiti se nějak dobrodinci lidstva. Sestavilo se zvláštní komité, jež sobě vytknulo úkol postaviti Resslerovi ve Vídni pomník. Avšak ještě nebyl »český osud« Resslerův dovršen: komité obdrželo dovolení jen pod tou výmin-kou, že na *hotové* již desce budou *vynechána* slova »Natione Bohemus« — že totiž je Ressel původem svým Čech. Slova byla a jsou tedy vynechána, ale myslivý čtenář rozumí teď pomníkové tabulce tím líp! — Kládeme zde její znění v plné původní formě, dokud ještě Resslerovo češství nebylo s tabulky té povinně odstraněno:

IOSEPHO RESSEL
PATRIA AVSTRIACO
NATIONE BOHEMO
QVI OMNIUM PRIOR
ROTAM COCHLIDEM
PYROSCAPHIS PROPELLENDIS
ADPLICVIT
ANNO MDCCCXXVII.

MONIMENTUM POSIT MDCCCLXI.

K. FERNKORN CONFLAVIT VIENNAE

MARIE RŮŽIČKOVA-STROZZIOVÁ

Právě dnes loučí se divadelní náš host, paní Marie Růžičkova-Strozziová, a my používáme příležitosti, abychom se jí poděkovali za vzácné požitky, jichž nás učinila účastnými, a zaprosili ji, by také ona nás Pražany zachovala stejně vřele v paměti svojí.

Paní Strozziová zavítala do našeho Národního divadla jakožto člen divadla záhřebského. Divadlo záhřebské mělo namnoze stejné osudy jako to naše české divadlo v Praze. Zde i tam musilo divadlo bojovat proti divadlům starousedlým sice, ale nenárodním: zde proti di-

vadlu německému, tam proti navyklým sezónám italským. Zde i tam mělo s obecenstvem co činit, kteréž postavilo se hned na stanovisko nejmodernější a žádalo zároveň repertoáru klasického i moderního, velké opery i drobné operety, všech sensačních her cizích, ale také pečlivě pěstovaných her domácích. Zde i tam bylo na všechny jmenované požadavky z počátku sil uměleckých jen poskrovnu, a kde byla jaká síla slušná, musila se pokoušet a osvědčovat v oborech nejrozmanitějších, sobě třeba zcela odporných. Zde i tam zvítězily však talent a nadšení a vyvinuly se jednotlivé síly na uměleckou výši obdivuhodnou. Jako my na př. máme svou Sklenářovu-Malou, má divadlo záhřebské svou Růžičkovu-Strozziovou.

Paní Strozziová narodila se v Litovli na Moravě a je tedy původem svým Češka. Otec její stal se členem orkestru divadla záhřebského a tam dcera dorůstala a připravovala se pak pro dráhu operní. Jenom náhodou stalo se, že byla umělecká elévka získána činohře. Při té pak, i když byla již dávno přemohla obtíže počáteční, nastala jí práce obrovská. Paní Strozziová, dnes ovšem první miláček záhřebského obecenstva, musila se probírat téměř všemi obory činoherními: byla sice určena předně pro obor tragických milovnic, ale musila stejně pilně zastávat také obor dam salonních, obor intrikantek, ba — musila přebírat i první partie v operetách!

Úspěch její v Praze jest dokonalý. Kritika zdejší spatřila v paní Strozziové v naprostém souhlasu umělkyni vysoce sympatickou, jejíž elegance, jejíž vřelý tón, jejíž neafektovaná a strojeného pathosu zcela prostá deklamace, jakož i mimika obdivuhodná musily by sobě dobýti úspěchu na divadlech veškerých.

Naše divadlo Národní získalo pohostinskou hrou paní Růžičkovy-Strozziové rozhodně na váze své. Viděli jsme na českém jevišti tedy už polskou tragédku Deryngovu, horvatskou tragédku Strozziovou a uvidíme prý už brzy také přední tragédku ruskou. Praha může býti

spokojena s touto významnou iniciativou v umění slovanském.

GABRIELA PREISSOVÁ

Řídký úkaz: ve dvou po sobě jdoucích číslech přinášíme podobizny dámské. Činí se nám někdy i výčitka, že uveřejňujeme mužských, »vousatých« hlav příliš mnoho a že bychom měli častěji také kresliti líce ženské; ale těžko tu vyhovět, neboť nastává otázka: koho kresliti — *koho?!* Také u velikých národův bývá pro ilustrátory v *tom* portrétním směru dosti značná obtíž, a také mezi těmi dámami, jichž podobizny jsme dosud sdělili, připadala asi třetina na veličiny umělecké, které *nebyly* ani národnosti naší a staly se nám zajímavými jen svým spolupůsobením na jevišti českého divadla a pod. Zato arci byly přebývající dvě třetiny zcela české. Opakujeme ještě jednou slovo *zcela*; neboť na příklad spisovatelky naše osvědčily posud rázu věru rozhodně češtějšího, národnějšího, než spisující naši mužští.

Mezi spisovatelky české, a sice té tendence, která dovede dobře spojití směr národní se všemi, i přísnými požadavky uměleckými, vřadila se v posledních letech také paní Gabriela Preissová. Dáma ta je sice i co do věku i co do spisovatelské činnosti své ještě zcela mladá, a nebývá ani obyčejem v tom literárním stadiu hledati už podobizen; avšak vystoupení paní Preissové spojeno s úspěchem hned tak rozhodným a ráz prací její stal se tak sympatickým, že vzbuzena již všeobecná zvědavost. Třeba byly její životopis i literární povahopis dosud tedy jen krátký, zajímavý a obsažný jsou nám již přec.

Paní Gabriela Preissová, rodinným svým jmenem Seckerova, narodila se roku 1862 v Kutné Hoře. Vychování

dostalo se jí v Plaňanech, pak v Praze i na Smíchově — kdež bydlela u tetičky své, choti spisovatele Fr. Dvorského — a později ještě v Hodoníně na Moravě. Roku 1880 provdala se v témž Hodoníně za pana Preissa, pokladníka cukrovaru.

Literárně pokoušela se již co dítě: bylo jí 15 let, když jí uveřejnili v Pospíšilově Kalendáři národním práci její Čeledín a dcera ze statku. Později však své pokusy pálila, až vystoupila pak po druhé v časopise Ruchu roku 1883 s prací Bolestný žert. V Matici lidu na rok 1886 vyšly ale již celé dva svazky její *Obrázků ze Slovácka*, a ty učinily jméno její rázem známo.

Preissová má vynikající talent pozorovatelský, nehledá zvláštností, nestrojí zápletek, ale mžikem zachytne to, co vyzařuje pravou poesíí, a to nalezá pak v ní také plnou poetickou ozvěnu. Nalezá svou ozvěnu, ale i svou uměleckou míru: vedle propracovanosti obdivuhodné nikde ve výrazu přílišnost, všude slovo přilehavé, myšlenkově obsažné a přece plastické.

Praví se také, že paní Preissová působí v národně skleslém Hodoníně blahodárně svou energií i neústupností svojí. Slyšíme to tím raději, čím více podobných zjevů potřebujeme, a to nejenom na Moravě! Připomínáme si Meissnerovu krásnou báseň: »V době, kdy mužové zbaběle proti duchu času hřeší, vy ženy chopte se svatého praporu...«

ANTONÍN VIKTOR BARVITIUS

Jen s ostychem píšeme tyto řádky, věnované architektu A. V. Barvitiovi. S ostychem proto, že o Barvitiovi vzdor jeho pokročilejším letům, vzdor jeho věru bohaté činnosti dosud jen málo se psalo a že nás ovládá cit, že by při této příležitosti mělo se tedy říci už hodně mnoho.

Rádi bychom slovem obšírným, do detailu se zabírajícím a k pravdě zcela přilehajícím vystihli plný význam muže toho; avšak místo naše je tu obmezené. Snad se nám však přece porozumí, pravíme-li, že Barvitijs jest aristokrat ducha, aristokrat umělec. Jeho vzdělanost sahá hluboko i mimo obor jeho, jeho duch jest úplně vykrystalisovaný a *každá* umělecká myšlenka jeho je jasna a čista. K tomu se pojí cit jemný, vystříhající se každé okázalosti, tím více pak každému se vnučován. To jsou však obrysy jen nejvšeobecnější a litujeme opět, že se zde musíme obmezití na slova jen stručná.

A. V. Barvitijs pochází ze starousedlé rodiny pražské, jejíž členové působili zde již na celé tři věky; po přeslici jest on původu německého. Narodil se v Praze na ostrově Kampě dne 14. července 1823. Určen pro studium právnické, absolvoval gymnasium, běhy filosofické, ano i první ročník práv, a pak teprve věnoval se studiím technickým, aby později oddal se architektuře. — Ovšem byl by sám mnohem raději věnoval se malířství, k němuž hned od 15. roku svého lnul se zvláštní láskou. Po dvě leta dlel na akademii pražské, načež po tři leta studoval zas na akademii vídeňské, kdež hlavně slovuťný van der Nüll byl mu učitelem i přítelem. Dobu prázdnin trávil Barvitijs u volném vzdělávání se v Mnichově a Berlíně.

Na konci svých studií vídeňských, na podzim roku 1847, ucházel se o velkou cenu císařskou, s níž spojena byla možnost vykonati čtyřletou cestu uměleckou, pro niž Barvitijs měl vyhlídnuť Itálii, cíl své touhy. Jenom formální nedopatření připravilo jej o zlatou medaili, avšak stipendium cestovní mu přiřknuto; ale bouře roku 1848 přece posunuly vykonání její ještě až na podzim r. 1854.

Následující dvě leta strávil v Benátkách, v Římě a Florenci, načež mu svěřena restaurace rakouského vylaneckého paláce v Římě. A zde rozvinul se pro Barvitijsa bohatý a krásný život umělecký, u spojení s před-

ními umělci Rakušany a Čechy (Václavem Levým a j.). Z Říma vrátil se Barvitijs do Prahy, kdež švagr jeho I. Ulmann byl už připravil půdu pro umělecké působení širší a vydatnější. Jednou z nejprvnějších prací Barvitijsových byla zde krásná rodinná krypta pro rodinu Lannovu a Šebkovu na Volšanech. A od té doby jest Barvitijs také členem ředitelstva při stavbě svatovítského dómu. Společně s Ulmannem vystavěl pak Barvitijs vily Lippmannovu a Lannovu v Bubenči, palác Šebkův v Bredovské ulici, hlavní budovy na nádraží Františka Josefa atd. Obohatil také ještě různé hřbitovy dalšími krásnými stavbami náhrobními, takž Malvazinku kryptou Rozkošných, Klecany kryptou Novotných atd. Pro Malvazinku a hřbitov vyšehradský vypracoval plány velké a důmyslné, jež však bohužel jenom částečně byly provedeny. Od Barvitijsa pochází také návrh na pomník Jungmannův, jež vyhotovil spolu s L. Šimkem a za nějž oba umělci jmenováni jsou čestnými členy Svatoboru.

Největším a nejkrásnějším dílem Barvitijsovým jest však dosud smíchovská basilika sv. Václava, vysvěcená dne 27. září loňského roku. Všeobecně uznává se, že basilika ta je nejpěknější stavbou svého druhu ve věku našem.

JAN QUIDO BÜLOW

Zimní sezóna již doopravdy začíná: první velký koncert, a sice z velice vítaných *koncertů populárních*, a s ním ve spojení první přibylý virtuos, a sice světově proslulý, nám Pražanům od mnoha let zvláště milý *Bülow*.

Populárními koncerty těmi učiněno u nás beze všeho odporu pravé terno. Jsouť praporem pokroku, chtějí ve směru uměleckém, hudebním, býti učitelem a vůd-

cem lidu. A vskutku nemá lid v žádném směru uměleckém dobrého vůdce tak potřebí jako v hudebním. Je to ku podivu: talent pro hudbu (alespoň vnímavý) je do jisté míry každému vrozen, zrovna tak jako talent k poesii; avšak pro rozvoj talentu toho činí pedagogové moderního lidstva co možná nejmíň. Právě pomíjející a smyslný ráz hudby způsobuje, že ucho naše je nejprístupnější vždy hudbě nejlehčí, že těžko a jen zvolna učí se nalézati zálibu ve skladbách vznešenějších; a lze právem říci, že důležitý ten smysl člověka zůstává beze všeho *návodu* a hudební vzdělanost lidstva že průměrně nepovznáší se nad niveau odrhovaček, ať již jarmarečních, operetních nebo jakýchkoli. Málokde přihlíží stát sám k tomu, aby jako ve Švýcařích dbalo se přísně pěstování školského zpěvu, a poté i pěstování zpěvu a hudby v dalším životě praktickém. Jinde ponecháno vše náhodě nebo podnikavosti nadšencův soukromých. Takž tedy u nás hledí se *populárními koncerty* nahradit alespoň částka toho, co zanedbává systém naší pedagogiky moderní.

Jan Bülow plným právem platí za spoluregenerátora hudby moderní, za muže, v němž zosobněno nejdokonalší porozumění největších heroů hudebních a také zosobněna snaha *přenésti* porozumění to na kruhy širé a vždy širší. Bülow vynikl v trojím směru: co virtuos, co dirigent a co skladatel. Jeho jméno příliš proslulo, než abychom mohli se odvážiti zde vystihnouti slovem svým jeho význam ve kterémkoli z naznačených směrů. V nejnovější době pak vyniknul hlavně co dirigent slavné meiningenské kapely a pravdu měl, kdož tvrdil, že dirigent Bülow rovná se na př. jakožto interpret Beethovena nejgeniálnějším recitátorům a interpretům Shakespearovým. Nejen co dirigent, také co virtuos překonal dosud každého duševní touto stránkou a ta ovšem je nejschopnější, aby působila zase dále, na posluchačstvo vnímavé, by vzdělávala, ano i nadchnula. — Bülow zná vnímavost pražského obecnstva již z dob dřív-

vějších, on se přesvědčí také nyní, že vděčnějšího obecenstva není hned tak v jiném městě.

Jan Quido Bülow narodil se 8. ledna 1830 v Drážďanech. Na jeho umělecký rozvoj hlavní vliv měli Rich. Wagner a Liszt.

VÁCLAV ŽÍŽALA DONOVSKÝ

Tyto dny četli jsme krátkou notici časopiseckou, že »pan V. Ž. Donovaný slaví svoje 25leté jubileum« jakožto administrátor Národních listů. Chtěli jsme již dávněji zařaditi přítele Donovaného do své galerie a měli jsme podobiznu jeho také už připravenou; používáme tedy osobního jeho jubilea, bychom uskutečnili už dávny ten zámysl svůj.

Pro toho, kdo zkoumá literární historii naši a hledá v ní stopy a zjevy původnosti čili *českosti*, bude míti také V. Ž. Donovaný, předčasně odumklý románopisec, vždy nepopíratelnou zajímavost svoji. Náležíť on k těm řídkým talentům, které pochopily, že novodobá česká povídka musí růst přímo z českého života a nikoli z domyslů, z ideálů. Všichni národové, kteří ve své literatuře mají skutečně román, vyvinuli jej z plného svého života, a jenom Němci, hledající spásu v teoriích a thematech, nemají dosud román žádný; jejich literatura je právě se životem v rozporu věčném. Také náš román je dosud v plenkách, my máme dosud, v romanciérství *moderním* alespoň, také jen pokusy, ale pravíme, že mezi ty, kteří udeřili již na pravou strunu, náležel rozhodně Donovaný. Jeho román Tři Čechové není třeba vzorem románů dokonalého a kritika jej také svého času pocuchala věru až běda, ale obsažené v něm líčení českého života má do sebe tolik pravdy a tolik síly, že čtenář je tím zcela domácím ovzduším jakoby

opojen. Také jiné četné práce Donovanského, jmenovitě pak různé kresby ve feuilletonech politických časopisů i v sloupcích listů beletristických, vykazují zdravý ten směr realistický, třeba forma jich trpěla někdy neodůvodněnou šířkou.

Život Donovanského za mladých let jeho byl zcela neobyčejně pestrý. Donovanský narodil se dne 30. srpna 1824 v Praze a vyučil se tu čalounictví. Nejprve a dlouho i často později zase zajímalo ho nejvíce divadlo a on hrával hned v nejprvnějších letech čtyřicátých nedělního času na ochotnickém divadle v Nostické jízdně (na Malé Straně), na Újezdě, u Šálků a občas vypomáhal také při českých hrách na Ovocném trhu. Roku 1849 na zimu vybral se Donovanský s Prokopovou první českou společností do Chrudimi. Ve Vídni pak hrál v českých veřejných představeních na divadle v Josefově zároveň se Svobodou, Pivodou, Řeřichou, Sákem a j. V letech šedesátých hrával častěji zas na Mikulášském divadle v Praze s Peškovou, Strakatým a Grun-dem. Nejlíp dařily se mu šarže komické.

Roku 1847 odebral se Donovanský jakožto chasník do Vídně, odkudž musil rok nato, stíhán z příčin politických, utéci se do Břetislavi. V dubnu 1848 vrátil se do Prahy, kdež čile zúčastnil se v životě politickém. Znova šel do Vídně r. 1850 a navrátil se odtud až za tuhé zimy 1853 zase do Prahy, kdež hned nato zatčen a u Sv. Jiří vězněn do 1. března, načež odveden z trestu k vojsku a poslán napřed do Dalmacie a pak do Italie. Zde žil v Pavii již co »šikovatel manipulační« a odtud zasílal do vlasti mnohé již literární práce svoje. Z vojny puštěn roku 1859, přibyl do Prahy a dostal se o rok později do administrace Času, r. 1861 pak do administrace Národních listů.

Román Tři Čechové vydán r. 1855 u Jeřábkové v Bibliotéce románů. Též tam vyšel pak Karbaník a rodina jeho a jakožto typografický doplněk, aby prý druhý svazek byl větší, Z povídek Červeného Hrádku, kterážto

noveleta zdála se nakladatelstvu tak dobrou, že ji považovalo za podvrženou a vynechalo z opatrnosti i jméno Donovského co spisovatele. Literárních prací Donovského po různých časopisech českých jest hezká řada a nemůžeme jich zde vypočítávati. Ale také v dramatickém směru pokusil se Donovský. Jeho *Upír* dáván na venkově často. *Dítě bídy*, obraz ze života našeho z doby 1848, neprošel censurou. Dětská hra *Božena Borotínská* dávána v Praze r. 1869. *Fraška Bakchus leží* zadána u Švandy.

JAN SKÁLA

Se závistí hledíváme na obětovnost, jakou u jiných národů jednotlivci jeví ve prospěch účelů humánních; závist ta roste k rozporu mezi životní naší skutečností chudou a těmi ideály, jichž uskutečnění je společnosti naší všude již dávno nalehavou potřebou. Avšak závist ta *není* oprávněna: smímeť říci, že národ náš právě v desítiletích nejposlednějších dokázal obětovnost přímo vzornou, ba že vynikl *nad* všechny národy jiné. Ovšem ale je rozdíl v sumách, jaké *jednotlivci* obětují jinde a u nás. Odjinud slyšíme o statisících a milionech, jež věnoval člověk jeden, u nás dosáhne se milionů také, ale příspěvky stotisíců lidí. Dávajíť u nás na věci humánní příspěvky své nejvíce lidé chudí, nebo alespoň méně zámožní, slovem: dávají kruhy ty, které dosud jsou nejživěji národně uvědomělé, a my můžeme směle tedy doufati, až národ vzroste do výše a až uvědomění opanuje přirozeně i kruhy vyšší, že obětovnosti bude pak *vůbec* u nás více, a to obětovnosti skvělejší, nežli jaká *byla* dosud kdekoliv jinde.

Američané, Angličané, Rusové a Francouzové honosí se již řadou lidí, kteří obětovností svou zapsali se i do dějin. Němci mají podobných mužův celkem dosud

málo. Jejich Jan Jiří Stulz, krejčí to, který vystěhovav se do Francie, tam zbohatnul a velkého jmění svého pak na zakládání sirotčinců a jiných ještě humánních ústavů ve vlasti své použil, uvádí se dosud tam co jediný příklad svého druhu a obdržel také již pomník svůj v Kippenheimu, rodišti svém bádenském. My ale na samém počátku živějšího hnutí svého můžeme se také již honositi mužem podobným. Je to *Jan Skála*, rodák turnovský, jenž celý téměř život svůj strávil v cizině a nabyté tam jmění na skloupek svého života také teď obětoval na velkolepý sirotčinec v rodišti svém, na nějž dal větší ještě sumu než proslulý onen Stulz, chloubou Němců.

Život Skálův je pro nás vysoce zajímavý, ano je dojemný, a my litujeme, že nemůžeme zde podati obšírné vyličení jeho; však se vyličení záhy státi musí jinde, na poučení a na vzor nám i budoucím. Rodák turnovský osvědčil se jakožto jedna z oněch nezlomných českých povah, které tíženy chudobou, nepodporovány nikým a stále zápasíce s překážkami velkými, přece zvítězily a samy sebe povznesly ku vzácné výši.

Jan Skála narodil se 1. února 1816 v Turnově. Prvního vzdělání dostalo se mu na tamější škole, a odbyv tuto, musil už pomáhat otci svému při práci zednické. Později vyučil se řemeslu kamenářskému (broušení drahokamů) a ještě později dal se teprv znova řádně do učení zednického. Roku 1834 vybral se do světa na zkušenou a přibyl do Vídně. Tam navštěvoval kreslířskou školu, ano docházel po nějaký čas i na akademii výtvarných umění; ale byl pak zase nucen vstoupiti jako kreslíř do služby stavitelské. Roku 1838 rozhodnul se a oddal se studiím na vídeňské polytechnice, ač věděl, že bude mu zápasiti po několik let s největší bídou. Vzdor všem útrapám dokončil studie ty a podrobil se roku 1842 státní zkoušce s úspěchem výborným. Byl pak zaměstnáván při stavbách vodních v Laxenburku, při regulování dunajského průplavu, a r. 1846 jmenován

inspicientem staveb silničních. Roku 1853 vyslán Skála, aby měl dozor na vylamování ohromných skal, Hausstein zvaných, které se v řečišti Dunaje pod městem Greinem v Horních Rakousích nalezaly a zde nebezpečné víření a proudění vody, tak zvaný *Dunajský vír* působily. Namáhavá a nebezpečná práce ta trvala do roku 1867. Skála šťastně dokončil slavné to dílo a významenán pak řádem. Roku 1876 jmenován vrchním inženýrem a strávil ve státní službě i další leta velepatnánné činnosti své až do února r. 1886, kdy na svou žádost dán jest do výslužby s charakterem stavebního rady. Od té doby žije v Solnohradu.

Od roku 1854 do roku 1880 nebyl Skála zavítal do svého rodiště. Konečně si tam zajel — pán starý, občanstvu neznámý. Brzy však Turnovští seznali příčinu příchodu jeho: bylť přibyl tam jen proto, aby ze svých peněz postavil a rodišti svému daroval *sirotčinec velký*. Obec věnovala pozemek, Skála přikoupil okolní prostory, a stavba dle vlastních plánův jeho tam ihned započala. Stála 60 000 zlatých. Nyní je dovršena a Skála na *vydržování* sirotčince zaslal před nedávnem do rukou starosty turnovského, Dra Jaroslava Svobody, dar nový, — zase 50 000 zl.

Čeho si byl v životě vydobyl a uspořil, vše daroval rodišti svému.

FRANTIŠEK VYMAZAL

Jedna z nejinteresantnějších osobností moravského spisovatelstva! Řekneme-li zde, že Františka Vymazala *anthologie slovanské poesie* pokládáme za značný čin literární, který nezůstal ani bez dobrého vlivu na původní naši produkci, označili jsme zároveň, pročže Vymazalova osobnost je nám tak sympatická. Přáli bychom sobě, aby v anthologiích podobných pokračoval,

jmenovitě aby nám dal ještě výbor nejpěknějších výtvarů veškeré *národní* poesie slovanské; ale třeba Vymazal sám tvořivým básníkem není, to jedno má přece se všemi básníky společné, že dělá vždy jen to, co se *jemu* líbí, — že si poroučet nedá.

Někdy sobě libuje Vymazal při činnosti své literární ve skocích přímo obrovských. Z poesie octne se on pojednou v matematice, z matematiky zabeře se zase do filologie, a v každém tom oboru je ihned jako doma a pro vše jeví zcela *rozhodný* talent. Vlastně je Vymazal ve všem jen autodidaktem, ale takovým, že jeho knihy matematické a jazykozpytné zavádějí se na středních školách, ano i jakožto učební pomůcky na universitách, a že na příklad přední autority filologie slovanské rády se s ním setkávají i rádi.

František Vymazal narodil se dne 6. listopadu roku 1841 v Topolanech u Vyškova. Probral se obecními školami venkovskými a brněnským gymnasiem i zapadl pak hned do žurnalistiky, stav se za redaktora Umana prvním spolupracovníkem Moravské orlice. Roku 1866 založil s Klíčem a Sokolem Veselé listy, a později, když časopis ten přestěhován do Prahy, byl pak Vymazal po více let zase feuilletonistou Moravské orlice. Vedle toho redigoval a většinou sám psal druhý ročník Besedy. K vybídnutí Matice moravské sestavil dva svazky *Slovanské poesie* s literárními úvody. Kniha ta dala podnět k hojnému překládání z jazyků slovanských.

Zejména získala polské poesii obratné překladatele Jana Soukopa a Jana Nečasa. Epický verš, jímž Nečas přeložil Malczewského Marii a jiné básně, navrhl Vymazal. Později vydal nákladem téže Matice výbor z pohádek Afanasjeva.

Po delší přestávce, věnované žurnalistice, studiu francouzské literatury a studiím matematickým (vydala Vymazal i několik větších spisů matematických), vrátil se opět k slovanskému jazykozpytu. Sepsal mluvnici ruskou, tři mluvnice polské, dvě srbské, Gramatic-

ké základy jazyka slovinského atd. Jeho Böhmische Grammatik zavedena je na několika gymnasiích a reálkách. O dotyčných jeho spisech napsal profesor Jagić, že pokud se týče praktické gramatiky, je původce jejich mezi všemi Slovany nepřekonaný. — Jak známo, sbírá Vymazal již od několika let materiálie na velký *slovník německo český*. — Od roku 1885 je přísežným tlumočnickem z jazyků slovanských (vyjma český).

JAN HAVELKA

Jan Havelka náležel k těm pracovníkům tichým, jakých dej nám zvláště pro družnou Moravu Bůh alespoň osadu celou! Pracují bez hluku, ozařují celé své okolí, a pojednou se jejich píli vyzdvihují pevné a úrodné ostrovy tam, kde dříve bylo jen burácivé moře chladné. Za svého života jsou mužové ti zpravidla známi jen v kruhu menším; ale v kruhu tom těší se lásce srdcí sterých, ano tisícerych; teprve po jich smrti však stává se láska ta výmluvnou a pak teprv dovídá se celý národ, že ztratil muže, jehož ruce jsou mu nenahraditelné.

Je to zvláštní, nešťastná náhoda, že ve dnech, kdy Morava oslavovala 250letou památku velkého svého Žerotína, nejhorlivější šířitel Žerotínových zásad náhlou smrtí jí byl odejmut. Havelka měl pro nás a Moravu veliký mravný a veliký politický význam. Za smutných časů, které nastaly po pádu Hohenwartově zvláště na Moravě, kdy hrozilo renegátství a politická pohodlnost zničit všechnu naději do budoucnosti, byl to Havelka, který roku 1871 v Olomouci se značnými hmotnými obětmi založil vychovatelský týdeník Komenský, skupil kolem něho sbor mladých učitelů, řečnil a podněcoval na nejrůznějších schůzích učitelských a vrátil tím mládeži moravské lásku a ochotu její vychovatelů, již

již téměř ztracených. Všude působil Havelka k tomu, aby Morava s Čechy cítila se zajedno a také mezi Moravany samými aby v *národním* ohledu nebylo směrů různých.

Jan Havelka narodil se dne 23. listopadu roku 1839 v Lošticích. Roku 1867 stal se suplujícím učitelem na gymnasiu v Příboře, později pak na reálném gymnasiu v Uherském Hradišti. R. 1870 odebral se na české gymnasium olomoucké. Zde tedy založil Komenského, jehož všestranné a výtečné články způsobily v moravském učitelstvu obrat veliký.

Havelka sám byl vzorným učitelem, jehož památka žíti bude v tisících mladých srdcích českých. Havelka byl ale také neunavným spisovatelem, jehož učená pojednání čítají se na sta. Literární pozůstalost Havelkova jest asi velice značna, protože týž chystal se již před lety vydati i větší díla vědecká. Též dobrým beletristou byl Havelka a z dotyčných prací jeho pozoruhodny jsou hlavně moravské pověsti, povídka *Osudy života* a upomínky z mládí *Obrázky z mladých let*, jež vyšly v Moravské bibliotéce. Tam vyšly také *Cesty po Moravě*, ovoce jeho výletů po vlasti, již většinou pěšky procestoval křížem a křížem. — Havelka jest zakladatelem *krajinského musea olomouckého*, jež proslulo pracemi svými už po všech vlastech českých, a byl také redaktorem *Časopisu* tímž musejním spolkem vydávaného — časopisu to, jehož redakci nazvati třeba vzornou.

Zemřel dne 22. října v Olomouci a byl pohřben s poctou velkou a řídkou.

Doba trubadurů ještě neminula a nepomine asi nikdy. Putovali od hradu ku hradu, vcházeli do síní panských i královských, potěšovali uměním svým a byli odměňováni pochvalou i zlatem; dnes putují zas od divadla k divadlu, těší kruhy panské i nepanské, a jsou opět odměňováni pochvalou i zlatem. Forma je jiná, stupeň umění je jiný, obecenstvo je jiné, ale věc zůstává celkem tatáž, ba zdá se nám, že jí nebylo ani na poetické záři.

Někdy ozývají se až příliš přísní hlasové kritičtí, kteří nepřejí si, aby rozvoj toho kterého divadla, aby snaha stálých jeho uměleckých sil křížována byla takovými zjevy výminečnými a na čas oslňujícími. Mají v jistém ohledu, do jisté míry a pro mnohá divadla pravdu. Avšak jsou zase divadla jiná, a to právě největší, která se bez operních hostů světového jmena dnes ani obejít nemohou, a k těm patří také divadlo naše Národní. Má-li se nad naším divadlem Národním klenouti ta pravá »obloha umělecká«, o jaké se tak rádo a často mluví, musí mít obloha ta nejen svůj pevný planetový systém, své hvězdy stálice, nýbrž i své zjevy občas jenom na ní se objevující, někdy v dobu určitou se vracející, někdy jen co dosud neznámý meteor se vyskytující a zase v dáli mizící. Takový meteor ozáří pojednou oblohu celou, vzhlížíme k němu s obdivem a hledíme pak dlouho ještě za ním s napnutou zvědavostí, — jeho dráhu označuje nám zlatý, za ním pílící déšť.

Správa našeho divadla byla dosud věru velmi pilná i šťastná v podobném oživování vykázané jí »oblohy umělecké«. Lze říci, že kdo za našich dnů měl a má světové jmeno umělecké, zavítal už i k nám, aby se dal seznat a obdivovat. Můžeme být s tím zjevem tím spokojenější, že mezi divadelními hvězdami první veli-

kosti, jež zná čas náš, jmena slovanská skvějí se v počtu dosti četném. Právě v poslední době byl u nás vítán tenor Mierzwiński a nyní zase jsme vítali koloraturní pěvkyni *Marcelu Sembrichovou-Kochaňskou*.

Dnes již staví veškerá kritika evropská paní Sembrichovou-Kochaňskou přímo vedle Adeliny Patti a Kristiny Nilssonovy. Přiznáváme se, že na př. kritika všech, opakujeme *všech* berlínských časopisů, všemu slovanskému již napřed a ze zásady nepřátelská, nás věru překvapila svým nelíčeným nadšením, s jakým psala o paní Kochaňské. Hlas její líčen co okouzující, škola její co vzor i vrchol všeho zpěvného umění. Přirozeno pak arci, že u nás, kde vystoupila umělkyně bohužel jen jednou, avšak v *nejkrásnější* své partii, v Lucii totiž, vzbudila nadšení stejné.

Slavná polská umělkyně narodila se dne 15. února roku 1858 ve Wiśniowczyku v Haliči a je žákyní proslulého Lampertiho, mistra milánského.

Šťastnou pouť!

VINCENC JOSEF ROTT

Při pražském obchodníku panu Vincenci Josefu Rottovi lze skutečně říci, aniž bychom se dopustili laciné fráze, že jmeno jeho známo je po všech krajích českých jakožto jednoho z předních obchodníkův a zároveň jednoho z předních měšťanů pražských, — a přece lze rovněž určitě říci, že jest jenom málo Pražanů těch, kteří by V. J. Rotta znali osobně. Sám pisatel těchto řádků, ač pražský synek a od mnohých let u spojení s veřejností naší, ač také jmeno muže toho sám vyslovil dosti často, osobně jeho nepoznal přece. Žilť Rott téměř jenom v zátiší svého kontoáru, věnoval povolání svému hlavní část svého života a ani nehleděl vyniknouti v oboru jiném. Také zátiší takové má nepopíratelnou svoji poe-

sii, naplňujíc duši zaslouženým sebevědomím a spokojeností, a spisovatelé všech národů dovedli poesii tu v těch napohled prozaických kontoárech hledat a vskutku též nalézt. Ale tím se nesmí říci, že by muž podobný neměl snad smyslu pro ostatní život kolem něho, že by se ho netkly vlny časové a že by plně necítil s sebou každou radost i každý bol spoluobčanův svých, svého národa. Jmenovitě Rott byl *vždycky* jmenován mezi nejpřednějšími a nejobětavějšími z občanů našich. Bylo-li svého času potřebí, aby zájmům veřejným pomáhal i osobní činností svou, Rott se tomu nevzpíral nikdy. Bylo-li potřebí obětí hmotných — a je-li jich potřebí podnes —, Rott se přihlašuje sám a bez vybízení. Rott sám první z obchodníků našich poznal, že je nutno, aby též v jeho oboru živel národní přišel k platnosti úplné, zavedl hned české vedení knih a zařídil svůj vzorný a velký obchod vůbec na základě národním.

Vincenc Josef Rott narodil se roku 1813 v Českém Brodě z rodičů rolnických. Roku 1828 vstoupil do obchodu se zbožím norimberským firmy Jiljí Kriner v Praze, kdež se vyučil a také nadál plných 12 let vytrval. Jakožto cestující firmy té poznal Uhry, země dunajské vůbec, Malou Asii, Švýcary a Itálii. Roku 1840 otevřel v Praze vlastní svůj obchod se zbožím norimberským. Roku 1854 zakoupil Pštrosův dům na Malém náměstí staroměstském a tam nalezá se posud jím založený obchod se zbožím železářským pod firmou V. J. Rott. V roce 1872 odevzdal obchod svůj dvěma synům, Juliu a Ladislavovi, z nichž prvý záhy zemřel, a tak převzal a řídí závod svůj pod touže firmou nynější její šéf p. Rott Ladislav. Od té doby žije otec V. J. Rott v poklidu, těše se z rozvoje závodu jím založeného, jehož jméno proslulo po celém Rakousku i v cizině.

Rok 1848 dovedl i klidného Rotta strhnout do mohutných vírů svých. Tu stal se Rott spoluzakladatelem

a známě obětavým členem prvního politického spolku českého Slovanské lípy, v němž zvolen i do výboru. Rott byl též členem deputace, jež tehdy vyslána byla k císaři do Olomouce.

Zvláště výdatně působil v založeném při Slovanské lípě odboru pro obchod a průmysl: horlivě ujímal se návrhu svého přítele, Ant. Skřivana, jenž předložen byl vánočnímu sjezdu všech Slovanských lip v Praze a čelil k tomu, aby pěstována byla vzájemnost slovan-ská i v obchodě, zvláště v obchodě s národy jihoslovan-skými. Návrh ten vzbudil záhy pozornost některých obchodních domů v Terstě, upadl však při nastalé po- tom reakci v zapomenutí, jako mnoho jiných myšle- nek pěkných.

Roku 1850 přispěl Rott s několika ještě vlastenci k tomu, že vydáno bylo české odborné dílo obchodní, Skřivanova Nauka o slohu kupeckých listů.

Ze závodů V. Rottových vyšla statná řada obchod- níků mladších, česky smýšlejících, česky sobě počína- jících: o národní uvědomění českého obchodnictva má Rott zásluhy zcela nepopíratelné.

P. KAREL M. KMOCH

»Cesta dobrých lidí je poseta světlem.« Zajisté že P. Kmoch náleží k nejskromnějším, k nejtišším pra- covníkům ve společenském životě našem: žádné blysk- navé výroční zprávy nehlásají světu činnost jeho, žád- né vyprošené časopisecké notice nerozšiřují týdně jeho chválu, ba ani letos, kdy slaveno první století pražského ústavu pro vzdělání hluchoněmých, jehož ředitelem P. Kmoch nyní je, a byla tedy řídká k tomu příležitost, neučiněno mnoho řečí o jeho skutcích, a přece známe my, kteříž s veřejností českou stále souvisíme a jsme

tak zvanými »strážci« českého života, jmeno jeho už na *dvacet* let, aniž by on sám měl asi o tom tušení, — »cesta dobrých lidí je poseta světlem«.

Chceme tedy v témž smyslu, v *jeho* smyslu podati zde stručný jen životopis. Karel M. Kmoch narodil se dne 12. října 1859 v Číhané a byl nejprve vychováván v blízkém klášteře tepelském. Gymnasium studoval v Plzni s prospěchem výborným a vstoupil pak v Praze do semináře. Pro své mládí nemohl po dokonaných studiích bohosloveckých být hned vysvěcen na kněze a působil proto jako diakon na škole při faře svato-havelské v Praze, po boku proslulého kazatele a zpo-vědníka pátera Maška. Po svém vysvěcení 16. února 1862 poslán do Kouřimi, odkudž pak povolán do Prahy stal se kaplanem u Sv. Trojice v Podskalí. Jak v Kouřimi, tak i zde získal sobě rychle lásku osadníků bohatých i chudých, v Praze pak vynikl záhy vzornou ochotou, s jakouž přejal vyučování nebohých dětí, kteréž s rodiči svými dostaly se do městské věznice, do Fišpanky. A od té doby Kmocha známe a sledujeme.

Po smrti ředitele P. Václava Frosta byl zvolen za učitele náboženství v ústavě pro hluchoněmé. Dnem i nocí přičiňoval se horlivě, aby v novém namáhavém povolání pracoval ku blahu a zdaru dítek mu svěřených, pročez vše, což byl dřívější učitel náboženství a ředitel P. Frost porůznu zaznamenal, on vjedno sebral a ve zvláštní náboženskou knihu obrázkovou seřadil. Aby své vědomosti doplnil, podnikal P. Kmoch o prázdninách cesty po Evropě na seznání vynikajících ústavů. Když pak také nástupce Frostův, výborný Kořátko, byl zemřel, vyvolen Kmoch jednohlasně za ředitele. Od té doby působí v úřadu tom a lze jenom říci, že působí vzorně. Jmeno Kmochovo známo je po celých Čechách. Na ústavě jeho panuje čilost a pracovitost příkladná, a osobní poměr mezi ředitelem a četnými již učitel-skými silami je tklivě krásný.

Jak Kmoch ovládá vědu svoji, seznali jsme jasně

nyní, při stoletém jubileu pražského ústavu hluchoněmých. Vydalť ku příležitosti té »Příspěvky k dějinám pražského soukromého ústavu pro vzdělání hluchoněmých, na oslavu 100letého jeho trvání«. Je to spis, jež lze stejně doporučiti všem vzdělancům vůbec, jakož humanistům zvláště. Obsažný, jasný, v historických svých částech velice zajímavý, a především svědčící o hlubokém a láskou k lidstvu prodchnutém duchu původce svého.

Je tomu několik teprve dní, kdy v našem pražském ústavě hluchoněmých odbývána slavnost nová: ředitel Kmoch právem vyznamenán zlatým křížem záslužným.

K A R E L L E G E R

Karel Leger, rolník a básník — zajímavé spojení, zajímavý člověk! Ale ne prostý veršovec, jako byl náš Vavák, a také ne geniální samouk, jako byl Robert Burns, nýbrž básník pravidelně a úplně vyškolený, básník moderní a svou literární uvědomělostí úplně jiným literátům se rovnající — a přece stejně zas také rolník moderní, pokročilý, odborně i všeobecně vzdělaný. Opakujeme ještě jednou: muž zajímavý. Žije na svém venkovském sídle v Kolíně nad Labem, málokterý literát ho zná osobně, ale mnohý snažil se už, aby ho poznal. Kdo hledal básníka, našel ho v rolnické světnici jasně vybílených stěn, čisťounce vydrhnuté prkené podlahy, dávajícího rozkazy v záležitostech hospodářských; kdo hledal rolníka, našel ho u psacího stolku, píšícího pro nejnovější svazek Poetických besed nebo pro některý časopis pražský.

Leger náleží mezi nejoblíbenější poety české. Jako jeho skutečný život je také jeho poesie smíšeninou mezi ideálností a reálností, avšak tato má rozhodný vrch.

Leger píše rád žánry, beře si podněty ze skutečného, často jen drobného, všedního života, ale dovede neobyčejným pozorovatelským talentem svým, *pravdou*, dosíci dojmu značného. K tomu přichází zvláště plynňý verš a někdy i poetický obraz novostí svou okouzující. Od Legra, doufáme, dostaneme ještě pravý a vzorný román veršovaný: veškeré posavadní jeho práce, jakkoli pěkné, podobají se nám průpravou k němu a bývají propracovány jen v jednotlivých částech svých k dokonalosti, ba někdy podobají se i jen uměleckému torsu. Nejlepšími pracemi jeho dosud byly Všední život a Preludy; nyní pak vyjde zas v Poetických besedách jeho Poslední rusalka, jejíž poetická cena je prý značna.

Karel Leger narodil se dne 21. září roku 1859 v Kolíně. Studoval gymnasium v Klatovech a v Praze; pak usadil se, přejav od otce statek, v Kolíně znova. Nejprve vydal spisy Verše (1881), Zapomenuté sny (1882) a Pohádka z naší vesnice (1883), vesměs veršované. Talent jeho byl zjevný hned na verších nejprvnějších. Po časopisech má Leger roztroušeno mnoho prací dobrých.

JAN PAVEL MICHAL MARTINOVSKÝ

Bývaly to zvláštní časy, když nás hradčanskou a malostranskou mládež učivali Martinovský národním písním, Krolmus — vlastně jeho hospodyně — národním tancům a doktor Matoušek Pixisovým operetám! Tenkrát byla všechna mladá hrdla plna zpěvu, a sice *dobrého* českého zpěvu, a když jsme my mladiství studentíci přicházeli na malé či velké prázdniny někam na ves, uměli jsme písní víc než sami vesničané v polích, a byli-li jsme tam někde tři pohromadě, provedli jsme ve světnici také hned celou operu — na více než na tři osoby nebyly Pixisovy operety beztoho ani psány. Ale

nemluvíme ani dále o těch dobách zpěvných, nyní bohužel dávno minulých, povšimněmež sobě z řečeného jenom toho, jak tenkrát už byly Hradčany i Malá Strana české — vlastně již slova »tenkrát už« jsou nesmyslem, neboť že Praha byla kdykoli »německá«, jest hloupá řeč i hloupá bajka.

Nejpřísnějším ze jmenovaných dobrovolných učitelů býval Martinovský. Když si nás sehnal do světnice k strahovskému panu sládkovi, když rozdělil nás kluky na dvouhlasý sbor sopránů a altů a zasedl k pianu, tu jsme zanechali všeho žvástu, stříhali ušima a řvali, seč jen hrdlo bylo. Mělť on jisté způsoby pánů regenschorů, kteří mají s kluky procesy jenom krátké. A my zpívali s ním tak rádi, a tak neradi bychom si to byli s ním pokazili!

J. P. Michal Martinovský narodil se dne 12. dubna roku 1808 na Mělníce. Stal se knězem řádu premonstrátského na Strahově a pak ředitelem vyšší reálky v Rakovně. Získal si mnoho zásluh o hudbu kláštera svého, byl co nejhorlivějším pěstitelem českého zpěvu národního, a písně jeho původní jsou rovněž ryze české a zamlouvají se srdci. »Jmeno jeho však,« napsal o něm kdysi Zvonař, »stalo se zvlášť slovutným po vydání pianního průvodu k Erbenově sbírce českých národních písní. Ve vypracování řečeného průvodu osvědčil se vůbec co hudebník plný dobrého taktu a vytríbeného vkusu.« — Nyní právě vychází Erbenova sbírka znova nákladem Hynkovým i s tím průvodem Martinovského, a okolnost ta byla pohnutkou, že sáhli jsme dnes zpět a vyobrazili starého skladatele našeho.

Skladeb Martinovského je počet velký, tiskem z nich však mimo některé zpěvy ve *Sborníku* a ve *Vesně* a kromě čtyř svazků jmenovaných už *Národních písní* vyšly ještě jen následující: *Šestero zpěvů jednohlasých* s průvodem kytary, *Sedmero písní* na slova Pickova, *Desatero písní* s průvodem fortepiana a *Patero zpěvů* s průvodem piana na slova M. Havelky.

»Pokoj lidem dobré vůle!« kane to teď s výše do naší duše a vane po Čechách ode rtů ke rtům; ale marně nasloucháme, že také odjinud zavane k nám to krásné, lidské heslo, — »Válku a boj vám lidem dobré vůle!« zní jen do českých luhů ze všech úhlů světa. Nu, neškodí, jsme zvyklí hned od počátku dějin svých podobné vřavě a dovedeme jí čelit; avšak proto přece jest nám milý a drahý smírnější hlas i jednotlivý, řídký, neboť bychom rádi pracovali klidně na duševním rozvoji svém a pomáhali i při rozvoji všeobecně lidském. Proto také jest nám drahým každý, kdo v tom směru smýšlí a cítí s námi.

Jak již řečeno, je podobných duší právě *nyní* málo, zvláště bohužel mezi sousedy Němci málo; jen někdy a jen jakoby ve světové od sebe dáli ozvou se odtamtud hlasy smířlivé a spravedlivé, a proto s pravou radostí uvádíme zde dnes jmeno jedné z těch osobností čistých a spravedlivých, jež v Německu vzdor nynější vřavě dovedly si vůči nám zachovati zrak nezkalený.

Vyslovujeme jmeno u nás posud málo známé, jmeno paní *O. Malybrok-Stielerové*. Od paní té vyjde už tyto dny v Praze u J. Otta svazek poesií nadepsaný *Lyrische Gedichte und Übertragungen nach böhmischer Kunst- und Volkspoesie*, tedy překlady poesie naší umělé a národní, s připojenými vlastními lyrickými básněmi paní překladatelky. Paní Malybroková je rodilá Němka a žije ve Mnichově. Zcela náhodou zajal ji interes o český národ při návštěvě Prahy, jejíž krása na vnímavou duši její působila dojmem velikým. Šťastná pak připojila se k tomu náhoda další, že paní Malybroková seznámila se s jednotlivými, po duševní stránce bohatě nadanými Čechy a Češkami a ti že interes onen udržovali při ní dále. Nejprve zanášela se jen s hudebními krásami národních našich písní; ale přirozeně vzbudila

se tím touha v ní, aby porozuměla dobře a úplně i textu, a to ji přimělo, že učila se také jazyku našemu s pílí velkou. Brzy začala překládati české písně do němčiny a němečtí nakladatelé vydávají od té doby dotyčné práce Pivodovy, Procházkovy, Welzovy a j. jenom s textem paní Malybrokovou zpracovaným (Aus Böhmens Gauen, Slavische Volksweisen, Völkerstimmen atd.). Hudebními díly těmi dostala se česká píseň téměř již do celého světa, hlavně do Anglie a do Ameriky.

Paní O. Malybroková pokračuje tedy v díle, o které pokusily se během tohoto věku již také spisovatelské síly jiné: Ida z Düringsfeldů, Josef Wenzig, Alfred Waldau a j. Pročetli jsme vývěsní archy jejího výše uvedeného, pražskému nakladateli svěřeného spisu a můžeme říci, že paní Malybroková jest z dosavadních překladatelů *nejšťastnější*. Vnikla plně do povahy písně české, pochopila rytmus její, zachovala její přirozený pel — jest šťastná překladatelka a také poetka pravá.